МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 101 (2622) | КIиранди, 17 декабрь, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

ШЕРАГIА ДОАРЖАДЕ

партийни болх общественни хьисапе белга

Советски Союза Коммунистически парте кердача Устава тIа аьннад: «Округа, города, района комитете штате боаца инструктораш ба, партийни балха тайп-тайпара дешаш кхоачашдергдола массаза е ханна болх бу комиссеш вIашагIъехк, коммунисташ общественни балха юкъеозара кхыча формаех пайда эц».

Боккха практически лоархIам болаш положени я из. Общественни хьисапе беча партийни балха тайп-тайпара формаш хIара ди тIехьагIа яржаш латт партийни комитеташка. Цо хьахьокх из чIоагIа нийса гIулакх хилар. Штатни аппарат кIезиг а луш тIехь-тIехьагIа общественни хьисапе болх беш бола нах партийни органашка дукхагIа хургба. Вахаро дIадехар из хиларах практически балха шерра юкъедоагIа из гIулакх.

Вай республикерча партийни комитеташка, парте горкомашкеи райкомашкеи вIашагIъехка а толамца болх беш а я штате боацача инструкторий, лекторий группаш, общественни хьисапе болх беш йола политически дешара кабинеташ, цар чу методически советаш а йолаш, массаза а ханна а болх бу партийни балха дуккхача дешашта йола комиссеш, цIагIара лектореш.

Иштта парте Наурски райкоме шиъ мара штатни отдел (организационни а пропагандаи агитацеи а) яцар. Цига вIашагIъехкар штате йоаца юртбоахамеи, промышленно - транспортнии, административно-торговии отделаш, хIана аьлча райкома хIара денна терко еш леладе дезаш да промышленноста, юрта боахама, торговле, районерча кхыдолча боахамеи культураи вахара доакъой дешаш. Отделашта керте латтараш партийни балха йоккха опыт йола болхлой, парте райкома членаш ба. ХIара отделе партийни а боахама а балхах дика кхеташ вола 7—8 специалист ва.

Шоаш вIашагIъехкача хьалхарча деношка денз лаьрхха оттаьча планах дIаболабир шоай болх отделаша. Промышленно-транспортни отдело теркал дир Калиновски Наурски винсовхозашка гIишлон балхаш ледара лелаш хилар, гIишлонхоша цхьан сменах мара болх ца беш, технологи йоаггIача беса ца лелаеш хилар. Уж кхоачамбоацараш сихагIа дIадахара де доаггIар дир отдела членаша.

Юрта боахама отдело хьайбай боахам дегIабоалабарах а доакъар Iалашдарах а дола дош райкома бюро дувца кийчдир. Административно-торгови отдело тохкам бу районерча торговлеи общественни кхачани гIулакха, хIаьта доаггIаш дола новкъостал а деш кхоачамбоацараш дIадоах.

Коммунистий персональни дешаш а кхыдола гIулакхаш а къоастадара доккха новкъостал ду штате йоацача, парте райкома член нов. Лебедко керте латтача партийни комиссе. 20 совгIа персональни дош тахка а техка къоастадаьд комиссе.

Парте Ленински райкоме вIашагIъеллача персональни дешашта йолча партийни комиссе (председатель А. Забияко) райкома бюро дувца персональни дешаш кийчдарал совгIа кхы дуккхача гIулакхашка а хьож. Цхьаболча коммунисташта язъяь заявленеш, жалобаш къесттаю, парте членалла болча кандидаташца юххьанцарча парторганизацеша болх мишта бу тохк, эшача новкъостал ду. Комиссе членаш дуккхача хана партийни балхаш леладаь, йоккха вахара опыт йола коммунисташ-пенсионераш ба.

Штате йоаца отделаш, комиссеш, цIагIара лектореш вIашагIйохкара гIулакх дика вIаштIехьдаьккхад парте Грозненски, Гудермесски, Заводской, Веденски, райкомашка а.

Цу райкомашка штате боаца дуккха инструктораш ба. Царца ба—балха хьалха латтараш, производства специалисташ, вахар довзаш, дикадар, кердадар кхетадеш бола предприятей, стройкай, учрежденей дикагIа бола нах. Райкомаша хIара денна беча организаторскии политически балха бокъонца бола гIончаш ба уж, хIаьта партийни органий нахацара бувзамаш чIоагIдара новкъостал ду, пайдане дола дешаш хьалхьеду, доаггIача тайпара уж къестаду. Общественни хьисапе партийни организацешка болх беш бола нах—партийни аппарата кадрай тешамера резерв я.

КПСС XXII съездо могайир цу дикача общественни болама хьалхара итогаш. КПСС Центральни Комитета Отчетах йолча резолюце тIа дIаяздаьд: **«Общественни хьисапе болх бе партийни организацешта майрагIа юкъеоза еза шерра актив»**, аьнна.

МоллагIа дале а дIадоладаь гIулакх дика чакхдоаккхилга нийса кулгалдарга хьежжа хул. Цу боккха лоархIам болча общественни болама а лерттIа хьалхле лелае еза. Бакъда, цхьайолча райкомаша штате йоаца отделаш, политически просвещене кабинеташ, методически советаш, и. кх. я. вIашагIйохкарал совгIа хIама даьдац, йоаггIача тайпара хьалхле а лелаеш, лерттIа цар шоай болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаьккхадац.

Партийни комитетий декхар да общественни хьисапе партийни болх бара нах юкъеозара гIулакх масса оагIорахьара хьал а лоацаш шерагIа доаржаде. Боккха лоархIам болаш да партийни органашкарча штате йоацача отделий, комиссей, инструкторий опыт дIайсаржаяр, цар балха тохкам а беш, долаш дола кхоачамбоацараш дIадахар.

Парте городскойи районийи комитеташа йоаггIаш йола йоакхо е еза партийни комитеташкара, газетий редакцешкара штате йоацача отделий, политически просвещене кабинетий, тайп-тайпарча партийни дешашта йолча комиссей, методически советий, иштта кхыярий болх тоабара. Цунца кхоачашхургда партийни балха дукхагIа коммунисташ юкъеозара декхар.

ШОЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ЙИСЛАГIА СЕССИ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

ШозлагIа хержача Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета йислагIа сесси гулйойла 1962 шера 9 январе городе Грозне.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **И. АЛМАЗОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. КОМАРОВ.**

г. Грозный,
12 декабрь, 1961 шу.

Заключительни заседани

МОСКВА, 15 декабрь. (ТАСС). Селхан Энрико Пасторино (Уругвай) председателал а деш профсоюзий V-ча Дерригдунен конгресса аргIан йола пленарни заседани хилар. Конгрессо хержар профсоюзий Дерригдунен федераце Генеральни совети Исполнительни комитети.

Цул тIехьагIа хиннача Генеральни совета заседане юха а ВФП генеральни секретаралла хержар Луи Сайян (Франци).

Исполкома заседане профсоюзий Дерригдунен Федераце председателалла хержар Ринато Бетосси (Итали). Вице-председателалла хержар В. В. Гришин (СССР), Б. Фрашон (Франци), Лю Чан-шэн (Китай), Ш. Данге (Инди), Г. Варнке (ГДР). Л. Толедано (Мексика), И. Лога-Совиньский (Польша), Ньоно (Индонези), Ф. Зупка (Чехословаки), Э. Пасторино (Уругвай), А. Шафи (Судан), Л. Пенья (Куба).

ВФП секретаралла чIоагIбир Дж. Казадей (Итали), П. Пименов (СССР), И. Захария (Судан), Е. Теодореску (Румыни), Ма Чунку (Китай), Сугири (Индонези), Р. Эрнио (Франци), С. Скалия (Итали), Э. Хлебоунд (Чехословаки).

МОСКВА, 15 декабрь. (ТАСС). 12 дийнахьа болх беш хиннача профсоюзий 5-ча Дерригдунен конгресса заключительни заседани хилар тахан съездий Кремлерча Дворецe. Заседани хулача юххье хоам бир, конгресса делегаташа Профсоюзий Дерригдунен федераце Генеральни совети Исполнительни комитети хержа хиларах.

Иштта хоам бир ВФП секретараш чIоагIбаь хиларах а.

Цул тIехьагIа конгрессо тIаийцар хIанзарча эпате къахьегамхой хьашташи бокъонаши лораеш профсоюзаша де дезача балхий программа.

Конгресса делегаташа иштта цхьа барт а болаш тIаийцар социальни страховане харти, колониализм дIаяккхара тIехьа халкъаша лоаттабеча къовсаме профсоюзий организацей болхи барт-цхьоагIои лакхъярах йола резолюци, Алжира къахьегамхощцеи халкъащцеи барт-цхьоагIо хилара резолюци, Къулбехьен Африке долча хьалах, Кореерча хьалах йола резолюци, Кубах йола резолюци, кхыдола документаш а.

ЧIоаггIа дог гIоздаьнна тIаийцар дерригача дунен къахьегамхошка даь кхайкарал.

Заседани йистейоалаш къамаьл дир профсоюзий Дерригдунен Федераце председатела Ренато Бетоссе. Ше къамаьл деш цо итогаш йир V Дерригдунен конгресса балха.

Конгресс дIакъайлар къаьстта чIоагIа дог гIоздаьнна. Зале тайп-тайпарча меттала екар пролетарски гимн «Интернационал». ВIаши кулгаш а лаьцаделегаташа тIахьийхар дерригача мехкий къахьегамхой цхьоагIои барти хилара, профсоюзий Дерригдунен Федераце сийна, сийлахь-йоккхача Советски Союза сийна, халкъашта юкъе машари доттагIали хилара тIехьа тIахьехамаш дир.

ГIАДВУГАШ ЙОЛА ИТОГАШИ

СИЙЛАХЬ-ЙОККХА ПЕРСПЕКТИВАШИ

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIА СЕССИ

МОСКВА, 14 декабрь. (ТАСС). Тахан Йоккхача Кремлевски Дворецe ший болх дIаболабир пхезлагIа хержача РСФСР-а Лакхехьарча Совета пхелагIча сессе.

ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш тохарца тIаийцар депутаташеи хьаьшашеи правительственни ложашка гучабаьнна новкъостий Г. И. Воронов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, И. В. Спиридонов, А. Н. Шелепин.

Сесси хьаелл РСФСР-а Лакхехьарча Совета Председатела В. И. Прохорова.

Мандатни комиссе докладагала а дийгIе, РСФСР-а Лакхехьарча Совете керда хержача депутатий полномочеш чIоагIъяра хьакъехьа соцам бу.

Массава раьза а волаш тIаэц балха ден ер повестка:

1. 1962 шера РСФСР-а халкъа боахам дегIабоалабара йолча паччахьалкхен плана хьакъехьа.
2. 1962 шерара РСФСР-а Паччахьалкхен бюджета хьакъехьеи 1960 шера РСФСР-а Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяра хьакъехьеи.
3. РСФСР-а, Автономни Советски Социалистически Республикай, моттигерча къахьегамхой депутатий Советий бюджеташта йолча бокъоний хьакъехьарча Закона проектах.
4. РСФСР Лакхехьарча Совета указаш чIоагIдар.

1962 шера РСФСР-а халкъа боахам дегIабоалабара йолча паччахьалкхен плана хьакъехьа доклад е дош лу РСФСР-а Министрий Совета председатела заместителa, РСФСР-а Паччахьалкхен планови комиссе председатела **К. М. Герасимовна.**

1962 шера РСФСР-а халкъа боахам дегIабоалабара йолча паччахьалкхен плана проекта ларде дехкад, йоах К. М. Герасимова, КПСС XXII-ча съездо оттадаь социалистически экономика дIахо дегIайоалаяра декхараш. Докладчико белгалду, ерригa продукци арахецара а хIаьта иштта дуккха лоархIамегIа йола изделеш хьаяра а Российски Федераце промышленносто планови заданеел ер шу тIехкхоачашдаь хилар. Промышленни продукци арахецара йола ерригa план 11 бетта кхоачашъяьй 101,6 процент.

Юрта боахама продукташ дукхагIа яьхай РСФСР-а колхозашеи совхозашеи. 3-гIа декабрь тIакхоачача хана соахка цу ханналца дехкачул 63 миллион пунт дукхагIа дехкад паччахьалкхенга ялат. Цу тайппара лакхденнад шура, фуаш, коартолаш, баьца дaараш эцилга. Цхьабакъда, ерригa Федераци хьаийцача ялат, дулх, шура яккхара а эцара а оттаяь план кхоачашъяьяц.

Докладчико белгалдаьккхар, 11 бетта республике хьал а даь 19 миллиони 940 эзари квадратни метр хула нах чубаха цIенош — дIадахача шера цу хана хинначул 500 эзар квадратни метр дукхагIа цIенош эксплуатаце дIаденна хилар.

К. М. Герасимова белгалдоаккх 1962 шера промышленноста продукце ерригa а объем 7,4 процент лакхъе лерхIаш хилар. ЛоархIам боллаш дукхагIа промышленни продукци арахеца лерхI малхбоалерча районашка.

1962 шера планах юрта боахама кертера продукташ эцара декхараш укх тайпара оттаду: ялат — 2 миллиарди 200 миллиони — 2 миллиарди 234 миллиони пунт, шекара свекла — 24 миллион тонн, доахани коа тIара оалхазараши — 4 миллиони 600 эзари тонн (дийна долаш эзача), шура — 17 миллиони 750 эзари тонн.

1962 шера республика халкъа боахамга дIайохийта ерригa капитальни вложенеш 14 миллиарди 300 миллионни сом хургдолаш къоастаяьй, е укх шерачул 8,1 процент дукхагIа. Ерригача ассигнованей пхелагIа дакъа нах чубаха цIенош хьалдара къоастаду. ДIахо а дегIайоагIаргъя просвещении культуреи.

Семилетка диъïлагIча шера йолча республика Паччахьалкхен бюджетах доклад йир РСФСР. финансай министра, депутата **И. И. Фадеева.** Республика Паччахьалкхен бюджета доходаши расходаши дерригa а 26.475 миллион сом хургдолаш къоастаяьй, укх шера бокъонца лаьрхIа оттаьча планах хиннарел 3,8 процент дукхагIа.

Промышленни предприятешти гIишлош еча организацешти финансировани ярга дIадохийтаргда 15.712 миллион сом. Юрта боахама финансировани ярга дIадохийтаргда 2.605 миллион сом, е 1961 шера дахийтачул 380 миллион сом дукхагIа. Нах чубаха гIишлош йистеяхара къоастаду 2.860 миллион сом. Дуккха средстваш дIайохийтаргъя нах чубахача цIеной фонда капитальни ремонт ярга, наькъаш дахкарга, Iилмага, социальни-культурни мероприятешка.

Докладчико йийцар Российски Федерацена юкъейоагIача автономни республикай, краяй, областий бюджеташ. Цул тIехьагIа депутата И. И. Фадеева Лакхехьарча Совето чIоагIъергйолаш хьалхашка ера 1960 шера РСФСР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет. 1960-ча шера бюджет доходех 102,8 процентн расходех 101,8 процентн кхоачашъяьй.

Цул тIехьагIа доклад йир РСФСР Лакхехьарча Совета Бюджетни комиссе председатела, депутата **А. С. Борисенкос.**

15-ча декабре сессе ший болх дIахо бергба.

Москва, 15 декабрь. (ТАСС). Парте XXII съезда решеней, цига тIаийцача коммунизм хьалъяра Программа къаьгача сердала лиро сийрдабаьккхаб Кремлерча Йоккхача Дворецe йолча РСФСР-а Лакхехьарча Совета пхелагIча сессе болх.

Яьхача коталонех деча доаккхалах, доккхий декхараш довзаш хиларах диза да 15 декабре Iуйрийна 1962 шера республика халкъа боахам дегIабоалабара планеи бюджетеи проекташ ювцаш депутаташа даь къамаьлаш.

Депутата **В. И. Черне** (Тамбовски область) хоам бир, укх деношка областа городашкеи юрташкеи хулача болхлой собранешкеи юрта нах вIашагIкхийттачеи наха ювца а ювц, цхьа барт болаш мога а ю парте XXII-ча съезда решенеш, уж толамца чакхъяхара мероприятеш белгалйоах. Областа промышленносто 11 бетта йола план тIехкхоачашъяьй. Колхозашеи совхозашеи укх шера 100 миллион пунт совгIа ялат даьккхад, лоархIам боллаш тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара план. 1962 шера областа боахам дегIабара перспективаш дог гIоздоахаш я.

Советий Iаьдал латтача шерашка Карачаево-Черкесски автономни областа экономикеи культуреи йовзаргйоацаш эргаьнна тоаеннай. Из дийцар депутата **З. К. Карданова.** ХIанз цу областа я чIоаггIа дегIаена промышленностьи механизированни боккха юрта боахами. Укх тIеххьарча массехк шера общественни хьайбаш 2,4-зза дийбад, хIаьта цар продуктивность 2-зза совгIа лакхъеннай. Оратора дувц ленински къамий политика котъяларах, халкъий доттагIал чIоагIдаларах, республике къама квалифицированни кадраш кхеярах.

Кхоачамаш семилетка гIулакхага дIадахийта деза. Халкъа эшарий кад хьалбузача, Коммунистически общество хьалъеча юкъе дукхагIа дакъа лаца деза. Иштта уйлаш йолаш да берригача ораторашa даь къамаьлаш.

Машинаш еча Анжерски завода коллективо массайолча участкашка балха ха йоврца къовсам лоаттабу, «ХIара сахьат коммунизм хьалъяра!» яха лозунг а долаш, аьлар депутата **В. И. Залужне.** Парте XXII съезда итогаш ювцаш Киселевски рудника № 5 йолча шахта горнякаша соцам бир хьун материалий кхом а беш кIора баккха йоагIа паччахьалкхен план кхоачашъе. Шера шин бетта хьунца болх бергба цар, цох шозлагIа пайда эцарца из кхоергъя. Производства ерригача объемах 90 процент совгIа еза-йоккхача индустре доакъой продукце лоацаш йола СибарегIен район я Кузбасс, аьнна белгалдаьккхар депутата. 1965 шера цу экономически района валовой продукце объем 2-зза лакхлургъя, вешта аьлча Кузбасс санна йола шоллагIа экономически район хьахургъя.

Татаре мехкдаьттахоша семилетка кхоачашъеча дикка дакъа лоацаш хиларах дийцар **А. А. Абдуразакова.** Доккхий толамаш даьхад укхаза, масала, эксплуатационни бурув деттача бригадаша. Соахка цхьан бригадана юкъера лаьрхIача 21.565 метр бурув техад, из мехка юкъера тохачул шозза дукхагIа да.

Депутата **А. С. Бирюкова** (Приморски край) аьлар, керда производственни мощносташ болх бе йолаялийтар, хьалха латта техникеи технологии балха юкъеяхьар бахьан долаш ворхI шера планах 1965 шера арахеца лаьрхIа промышленни продукци промышленноста дуккхача доакъошка укх шерре а арахецаргъя крае.

Керда фабрикаши заводаши хьалъю а хIанзара техника арахеца а шу хургда 1962 шерах, Ростовски экономически района комбайнови заводаша дукха арахецаргъя «СК-4» яха кIа хьокха шоаш лела комбайнаш, аьлар депутата **В. А. Иванова.** «СК-3» яхача комбайнал 25 процент дукхагIа болх бу цу машино. Яьш деча Таганрогски заводо хьатIадоагIача шера 70 процент гаргга дукхагIа арахецаргда сахьата 640 тонн Iы луш дола яьш.

Депутата **К. А. Замирякина** аьлар, хьатIадоагIача шера 120 гаргга керда толашагIа йола тайпа машинаши оборудованеши арахеца йолалургъя Свердловскера предприятеш. ХьалхагIа арахецаш хиннача агрегатал 2-зза дукхагIа болх бергбола блюминг-автомат кийчъергъя Уралмаша коллективо.

Лаьттанцарчеи хьайбай боахамеи прогрессивни методаш юкъехьолга чIоаггIа белгалдаьккхар ше къамаьл деш Алтайски крайисполкома председатела депутата **С. В. Кальченкос.** Траволольни системах лаьтта леладар да, аьлар цо, юрта боахам тIехьабисара керттера бахьан. Алтайски юрта боахама Iилма-тохкама институто хьахьекхад, пропашной системах траволольни системахчул хIара гектара тIара 2—3-зза дукхагIа кормовой единица яккха йиш хилар. ХIанз края массайолча колхозашкеи совхозашкеи юкъехьош я керда система.

Пренешка цу тайппара къамаьл дир депутаташа **Ф. П. Максимова** (Курски область), **Л. А. Суворовас** (Ленинград), **М. Я. Янгирова** (Башкирски АССР), **Р. П. Асташовас** (Амурски область), **А. П. Ивашкина** (Мордовски АССР), **В. В. Корсаковас** (Новосибирски область), **В. М. Кучерова** (Якутски АССР), РСФСР унахцIено лораяра министра, депутата **Н. А. Виноградова,** кхычар.

16-ча декабре ший болх дIахо хьоргба сессе.

ЛерттIа вIаштIехьбаьккхабац болх

Наьсарен районерча «Назрановский» совхоза СурхотIарча отделенерча шурий-товарни ферме механизаци ца яр бахьан долаш дерригa балхаш кулгашца ду. Кхыметтел электрически сердал йоацаш фонараш йоагаю.

Цунга хьежжа мара бац цар хьайбашкара эца пайда а. Укх шера ферма къахьегамхоша тIаийца социалистически декхараш дар хIара Iаттагара 1900 килограмм шура яккха, аьнна, хIаьта 11 бетта цар яьккхар яц 1408 килограмм мара. Цу цифраша хьахьокх декхараш меттел паччахьалкхен планах оттаяь 1770 килограмм шура хIара Iаттагара яккха ферма къахьегамхой вIаштIехьдаьнна ца хилар.

Доккхий къахьегама толамаш доахаш а дIайовзийта мегаргйола говзал йолаш а дояркаш ба ферма тIа. Царех я Докиева Лейла. Цо 11 беттa 1987,5 килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара. Бакъда, цу доярка говзал дIайовзийтара ферма тIа тахханалца вIалла даь хIама дац.

Во кийчо яьй отделене кулгалхоша хьайбаш Iангара дахара. Помещенешта лерттIа ремонт яьяц. ХIанз а кораштa кизгаш техадац—мух чу а хьекхаш латт помещенеш, пенаш хьаьхадац. Къона хьайбаш чудоахка помещенеш хIанзза мара цIенъеш бацар ферма болхлой.

Во вIаштIехьдаьккхад цу отделене хьайбаш чуоттадаь лоаттадара гIулакх. ХIанз а хьажкIаш дIайийна хиннача кхашка гIадамаш тIа дажа дIалехк уж. Цу гIулакхо тха торо хулийт хьайбашта кIезигагIа доакъар тела, йоах ферма бригадир-зоотехник волча Плиев Iабдул-ВоахIапа. Бакъдар аьлча, хIанз шийла йолча хана доахан ара доажадеш хилча шура кIезигъю-м аланзар новПлиева, из иштта дале а. Шийлача хул, цудухьа шура а кIезигъю. Отделене кулгалхой цхьан оагIорахьара шоашта пайда бе гIерте а, бакъда, шоллагIча оагIорахьара-м доккха зе хул царна. Из хьахьокх дийнахьи буси цхьан фуражни Iатто лу шура 12,6 килограммал тIех ца йоалаш хиларо. ДIахо йодача хана из болх тоабара цига деш вIалла хIама а дац.

Совхозеи отделенеи кулгалхой декхарийла ба юкъера кхоачамбоацараш сихха дIа а доахаш шоай ерригa торонаши, низи, хьинари оарцагIдаьха хьайбашкара бизза пайда эцаргболча тайпара берригa болх вIаштIехьбаккха.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
тха кор.

Бизза пайда эца торонех

Дикача къахьегама толамашца чакхдоаккхаш латт 1961 шу «Надтеречный» совхоза цхьоалагIча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша. Къаьстта чIоагIа къахьийгад дояркаша Дукаева Маккаси Эльмурзаева Зайнапеи. ХIара Iаттагара 2800 килограмм шура яккха, аьнна денна дош, Iаттагара 2896 килограмм шура а йоаккхаш кхоачашдаьд цар.

Цул дукха тIехьайисаяц дикагIа йола доярка Эльмурзаева Зайнап а. Ший групперча хIара Iаттагара 2805 килограмм шура яьккхай цо. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла хержай Зайнап, новкъостий шийх бенна тешам боа ца бе гIерташ я из.

Iаьсашта дика гIулакх деш хьинаре къахьегаш я Iаьсий леладеш йола Турлуева Залпа. Ферме эггара хьалха еннай цунна коммунистически къахьегама ударника сийлен цIи, цо леладерех цхьаккха а Iасилг деннадац.

Шура яккхара цхьоалагIча отделенел тIехьайисай кхоалагIа отделени. Доккхий толамаш даха торонаш яр царга, цхьабакъда, царех бизза пайда-м эцац.

Эггара хьалха вIаштIехьдаккха дезача гIулакхех цаI да хьайбаш чуоттадаь лоаттадеча хана геттара кIезига концентрированни доакъар телилга. Из гIулакх иштта да ерригача совхозе а. Хан-ханнахьа хьакхахьац ферме барда, доаханна доакъар телара режим нийса лелаяц, цунга хьежжа кIезигагIа йоаккх шура.

Хьайбай помещенешта механизаци яра кIезига йоакхо ю совхоза кулгалхоша. Массехк шу да доахан механически деттара аппаратура ийца, цхьабакъда, цо хIанз а болх бац.

Геттара во вIаштIехьбаьккхаб совхозе хьайбаш дебадара болх а.

Ала дезаш да дIадахача шера даьхачул дукхагIа толамаш укх шера совхозо даьхадале а ерригача торонех бизза пайда ийца боацилга.

О. КОДЗОЕВ,
(тха собкор.).

Берригa низ—шура яккхара план кхоачашъяра

Чакхдоалаш латт семилетка кхоалагIа шу. Республика юрта боахама къахьегамхой тIаийца декхараш кхоачашдара хьинаре къахьегаш ба укх деношка. Шура яккхара план а декхараш а хIанззехьа кхоачашдаь дукха я тайп-тайпара колхозаши совхозаши. Геттара доккхий толамаш даьхад цхьаболча дояркаша. Цхьабакъда, ерригача республике гIолла чIоагIа ледара латт из болх. Паччахьалкхенна шура дIаялара план республико 10 декабре 95 процент мара кхоачашъяьяц. Из гIулакх къаьстта тIехьатетт цхьайолча районаша. Первомайски районо 79 процентн, Советски районо 80 процентн, МагIалбика районо 88 процентн мара кхоачашъяьяц шура яккхара план.

Соахкарчул а ледарагIа из болх беш я Шаьла, МагIалбика, Шелковской, Наьсарен, Наурски, Надтеречни районаш.

Кхоачашъяьяц республике индивидуальни секторгара шура эцара план а.

Декабра хьалхарча декаде шура йоаккхилга чIоаггIа лохдаьд Советски, Надтеречни, Наурски, Шаьла районаша.

Из гIулакх кхы дIахо ла мегаргдолаш дац. Укх юхедисача деношка, чурча торонех бизза пайда а эцаш, кхетамца вIаштIехьдаккхa деза шура дуккхагIа йоаккхилга. Шура яккхара план кхоачаш ца еш цхьаккха боахам биса йиш яц. ХIара ферма, колхоза, совхоза кулгалхочо дика кхетаде деза из гIулакх. Парте райкомий кулгалхой декхарийла ба, хIанз йоаккхача шурий хIара денна итогаш а еш, укх юхедисача деношка паччахьалкхенна шура дIаялара план кхоачашъергйолаш болх вIаштIехьбаккха.

Коммунисташ хьалхарча мугIарашка

Вай заман эггара доккхагIа долча документа тIа — КПСС Программа тIа — къаьгга а хаьдда а оттадаьд Советски Союза берригача къахьегамхой укх ткъаь шерара декхараши уж чакхдахара наькъаши.

Мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш лаха а уж бурув тоха кийчъе а декхарийла болча Нохч-ГIалгIайчен геофизикий коллектива цхьа уйла я укх деношка: шера йоагIа план ханал хьалха, 25 декабре, толамца йистеяккха, мехка керда 2 структура яла, хиланза яргйоаца керда геофизически аппаратура арахеца.

Хаьдда дола толамаш даьхад цу хьакъехьа. Съезда хьалхарча социалистически яхье дика хьокхамаш дахарах республика Сийлен Доска тIа яьхай Геофизически Ремонтно-Комплектовочни контораи Промыслово-Геофизически контораи коллективаш. Баьча балхага хьежача гуш да 1961 шера керда структураш лахара план сейсмо-разведчикаша кхоачашъергхилар.

«Грознефтегеофизика» треста предприятешкеи сейсмопартешкеи тIа-тIа терагIа ярж коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи цIи яккха лаьца яхь. Промыслови геофизика коммунисташ предприяте коммунистически къахьегама цIи яккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме шоай коллективана юкъе инициатораш хилар, хIаьта хIанз коммунистически цIи йолаш 7 бригадеи 68 ударники ва тресте.

Тресте тIа-тIа дукхагIа хул рационализатораши изобретателаши. Укх шера 1 декабрь тIаккхаччалца йолча хана 138 саго еннай 198 рациональни предложении изобретении, царех 160 тIаийцай, хIаьта 148 производствана юкъейихьай. 151 351 сом пайда баьннаб царех. Эггара толашагIа а дукхагIа пайда боалаш а хилар царех инженераша А. С. Борисовича, Л. И. Чубарова, В. Г. Гаглоева, Б. З. Лабковскиса, кхычар а енна предложенеш

Уж толамаш доахаш юкъе дика дакъа лаьцар треста 152 саг волча партийни организаце.

Производственни планаш кхоачашъе тIагIертта болх бу тха новкъосташа. Снабжене хьакъехьа ханна этта халонаш я. ЧIоагIа кIезига кхоач тхога автокранаш, запасной оатхалаш, бурув тохача агрегаташта эша деталаш, автомашинаш, станокаш. Атта дац къаьнача оборудованеца болх бе. Цхьабакъда, цунца а булургба болх дика. Иштта болх беш ва 15—16/61 йолча сейсмопарте профсоюзни вожак, треста дикагIа вола бурильщик, коммунист П. П. Сухов. Толамца план кхоачашъю сейсмопарте групорга П. Ф. Бондаренкос. Дукха общественни болх а бу цо, мероприятей план оттаеш комсомольцашта новкъостал а ду.

ХIара коммуниста коллективана еш йола влияни латт цо ший балха тIехь дика хьокхам луш хиларах. Цудухьа новкъосташа чIоаггIа лоархIаш ба коммунисташ: бурильщикаш М. И. Верещагин, Ф. К. Чекин, автомеханик В. Ф. Конев, радиотехник В. П. Красюк, кхы дуккха бараш а. Царгара хьокхам а эцаш, балха тIехь царца нийсбала гIерт кхыбараш а, лерттIа болх бара новкъа долчоа духьал, юкъарча гIулакхa зенне долчоа духьал майрра къовсам лоаттабу. Ший декхараш дизза кхоачашдеш йола партийни группа керте латтача коллективо толамаш дикагIа доах. Партгрупоргаш П. Ф. Бондаренко, П. К. Васильев, В. П. Красюк, Н. Г. Батлук болча сейсмопартей коллективаша дика толамаш даьхад. Доллача хIаманга хьажа беза коммунисташ.

ГIулакхаш иштта дале а, тресто производственни балха хьалхле лелаяра хьакъехьа КПСС XXII-ча съезда решенеш тIа маяххара дика болх бу цо ала дагIац хIанз. Укх тIеххьарча деношка контораи сейсмопартейи балхашта планаш увттаяра юкъе цIенхаштта дола гIалаташ гучадаьхар, инициатива йолаш болх бац партийни тIахьожама комиссе, коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи цIи яккхара лоаттаеча яхье дакъа ца лоацаш хIанз а цхьабола коммунисташ ба.

Шу йистедаллалца йолча хана партийни комиссей болх мишта латти из тоабари заседане дувца, аьнна, соцам баьб партийни бюрос.

Планаш увттаеча балха юкъе тIехьа тIайоагIача хана гIалаташ дувргдоацаш из дош моттигерча комитета, разведкомий актива совещане профсоюза групповой комитето треста боахама хьалхле лелаерашца цхьана дувцалда аьнна предложени оттаяьй.

Агитационно-массови балха хьакъехьара партийни организаце керттера декхар да КПСС XXII-ча съезда материалаш массе оагIорахьа треста берригача болхлошта, инженерно-технически болхлошта, гIулакхерча наха дIайовзийтар, цу ларда тIа 20 шерара сийлахь-доккхий декхараш дизза кхоачашдергдолаш коллектива болх тоабар.

Ерригача предприятешка къайла партийни собранеш, болхлой юкъара собранеш яьй оаха КПСС XXII-ча съезда балха итогаши тхоай декхараши дувцаш. Цу гIулакха партийни бюрос треста кулгалхоех докладчикаш къоастабаьб. Уж ба нн. Г. Н. Строцкий, Г. Л. Попков, А. А. Сатурьян, Б. Н. Артамонова.

Докладаш мел яьча моттиге пренеех чIоаггIа къамаьлаш дир наха. Коммунисташ а парте боацараш а, тайп-тайпара професеш йола, тайп-тайпарча къамех бола нах бар уж.

Массане а раьза хинна могайир парте съездо ленински ЦК-ас культ личностии антипартийни группеи гучайоаккхаш, цунах юхедисараш дIадоахаш яь решенеш. Вай мехка коммунизм хьалъяра Программа кхоачашъяра беррига низ тIабохийтаргба оаха, аьлар цар.

Треста партийни дешара еррига сеть КПСС XXII-ча съезда материалаш Iомаеш я. Парте съездо, коммунизм хьалъерий съездо баь массе тайпара болх чIоаггIа боашхаш Iомабу семинарски группашка, кружокашка, юххьанцарча экономически школашка. Укх шера партийни дешара кхы а дукхагIа юкъеэзаб парте боаца нах. Хьалхара занятеши итогови семинараши хIанззехьа яь яьннай. Соахкарчул дукхагIа деша хьа а ух, дикагIа а деш наха.

Дуккхача къамех латташ я республика геофизикий коллектив. Тха тресте болх беш ба эрсий, украинцаш, армянаш, нохчий, гIалгIай, дагестанцаш, дукха кхыча къамех бола нах а. Тайп-тайпарча къамех болча нахах коллектив латташ хилара теркам а беш, треста коммунисташ гIерт идеологически болх нийсбе, цар дохаргдоаца вошал чIоагIдара из тIаберзабе. Барт тайна цхьана къахьегаш ба бурильщик коммунист А. Я. Дениеенко, бригада агитатор бурильщик Осмаев Гани, бурильщик Дахкильгов Идрис. Дахкильговеи Осмаевеи сий ду сейсмопарте болхлоша, диъ шу да цар тха тресте болх бу. Хьаьнала а новкъосташта къахьегама хьокхам луш а болх бу цар. Халкъа дружина командиралла хьожаваьв къона коммунист Мулаев Эмедин. Сейсмопарте меттел станице Червленне бахача наха а дика лоархIаш ва агитатор коммунист Юсупов Iаддал-Хьалим. Йоккхача экспедице технорукалла болх беш ва инженер коммунист Магомадов Жамалди. Иштта бола нах дуккха а ба тха. Царех хIаранех «маяк» ала йиш я.

Треста коммунисташа шоай сийлен гIулакх лоархI Нохч-ГIалгIай АССР-а юрта боахам лакхбара мамогга новкъостал дар. Партийни организаце укх шера Урус-Мартана, Шаьла, Наьсарен, Шелковской районашка хьажкIаш чуэца нах бахийтар, 650 сага балха ден лоархIам болаш къахьийгар цар, бIаьш гектараш хьажкIаш чуийцар, эзар тонн совгIа хьажкIаш шоай транспортаца приемни пункташка дIайихьар. Оаха тIехьа тIайоагIача хана а лакхдергда юрта къахьегамхощцара доттагIал, царна новкъостал а дергда. Юрта боахама продукташ шортта хулаш йоахалургьяц города а юрта а берригача къахьегамхоша цхьана низ тIабахийтача мара.

Еррига хIана яц аьнна йола гойтара агитаци кердаьккхай оаха. КПСС XXII-ча съезда решенеша маяххара кийчъяьй еррига плакаташ, лозунгаш, транспоранташ.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш хIанз а кIезига дац тха. Болхло менна, веха производствевоагIаш, хулигански гIулакхаш леладеш, ше болх беча моттигага мавоаггIара ца хьожаш, коллектива даггара воацаш моттигаш нийслу. Цхьабакъда, иштта бараштa духьал массаза а къовсам лоаттабу оаха. Коммунизме вахаргвола саг кийчвеш, цунна кхетам луш лоаттабеча къовсаме «Вай де лерхIараш къаьгга да, декхараш хаьдда да! Балха тIадерза, новкъостий!» яхача дешаел дикагIа лозунг цхьаккха а дац.

К. С. ГАСАНБЕКОВ,
«Грознефтегеофизика» треста партбюро секретарь.

КЪАХЬЕГАМА КОТАЛО

Доккхий толамаш даьхад укх шера транспортни машиностроене завода болхлоша. 1-ча декабре валови продукци арахецара шера план кхоачашъярах Даьхенна рапорт делар завода коллективо. Укх деношка 1962-ча шера чотах къахьег цо.

Шера план ханал хьалха кхоачашъяра чIоагIа новкъостал дир рационализаторски предложенеши дикагIа йола эпыти балха юкъекхахьаро. Рационализаторски предложенеш балха юкъекхахьарах 35 тонн металл кходаьд, Балашовски машиностроителаша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, завода коллективо тракторни прицепа чархаш хьагулъяра пневматически стенд хьаяьй. Цу гIулакхо болхлой болх дуккха аттача а баьккхар къахьегама овсарле лакх а йир.

Сийленца къахьегаш я заводе нов. Герасимова кулгалду слесарий-сборщикий бригада. Шера йола задани октябрь бетта кхоачашъяь яьннай из. Сийлахь-боккхача Октябра 44 шу дузача дийнахьа коммунистически къахьегама сийлен цIи елар бригадана. Болхлошта юкъе хьалхле лелаеш ба токарь Н. Пужиков, штамповщик С. Пузаиков, кочегар Л. Судакова.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРЕ

Цхьайтта беттара производственни план 105 процент кхоачашъяьча Грознерча столярни хIамаш еча завода коллективо доккхий къахьегама толамаш доах укх деношка кердача шера чотах.

Укх шера, план тIеххкхоачаш а еш, 5 эзар квадратни метр кIораши наIараши хьадаьд завода коллективо къахьегамхошта хьалдеча цIеношта лаьрхIа. Доккха совгIат деннад завода болхлошта берашта: цар школашта лаьрхIа 2600 парта арахийцад.

Иштта къахьегаш а барт тайна а я дуккхача къамех латта коллектив.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

Хьинаре къахьегаш хьайоагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 25-2 йолча установка коллектив. ХIара бетта йола производственни заданеш массаз а тIеххкхоачашъю цо. Шоай болх дика ховш а дика беш а ба боккхагIа бола операторaш Кузьмин Василии Антонов Павели.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) воккхагIа вола оператор Кузьмин Васили воккхагIа волча операторагара Антонов Павелгара вахта хьаэцаш воалл.

И. ПЛИЕВА текст и сурти.

БЕРРИГА НИЗ ТIАБАХИЙТА

Коммунизма материально-технически база хьаелга партеи советски халкъеи керттера экономически декхар да. Дерригдунен-исторически лоархIамера из декхар кхоачашдулургдац хIама хьакхоллаш болча къахьегаме берригача къахьегалург мел долча гражданаша дакъа лоацаш ца хуле.

Из дика кхетаду «Чечингстрой» треста № 3 йолча гIишлой управлене коллективо. Алхха семилетка укх кхаь шера чухь тха управлене коллектива низаца эксплуатаце дIаеннай Наьсарен-Вокзалера, Коатарой-Юртара, Мужечара, Советскера школаш; еррига а 4144 квадратни метр чуIе моттиг хургйолаш паччахьалкхен чотах дика кийчъяь 83 дезала квартираш хьалъяьй. Хьалъяь а яьнна болх бе йолаеннай Орджоникидзевская яхача станицера больницеи амбулатории, деннеи бийсанеи 20 тонн хьоар доаккхаш йола вальцови хьайра, района ший производственни база йиллай Наьсарен-Вокзале.

1959—1961 шерашта юкъерча хана чухь нохчашхеи гIалгIашхеи вола 198 саг кийчваьв каменщикий, штукатурий, плотникий, малярий, моторисий, иштта кхыйола говзалаш йолаш. Дика хетар да царна юкъе 35 саг кхалнахах бола специалисташ хилар.

Управленерча 19 инженерно-технически болхлочох 16 нохчои гIалгIаи ва. ДукхагIа бараш шоай гIулакхах дика кхеташ ба, масала, Тутаев Хьажа-Мурд — планово-производственни отдела начальник, Нальгиев Бахьаудин — прораб, Мальсагов Ахьмад — керттера механик, Местоев Руслан — воккхагIа вола прораб, Аматханов Хизар — прораб, иштта кхы дIахо.

Шоай гIулакх довзаш а цунца безам болаш а ба дикагIа бола мастераш Экажев Идрис, Чаниев Ахьмад, Богатырев Солса, кхыбараш.

Управлене ударни комплексни бригадана кулгалдеш ва цун бригадир Албогачиев ИсмаIал. Ший болх цо цIена беш хиларо, парте сийлахь-доккхача гIулакха из мутIахьа хиларо дукхагIа хьоахавейт из. ХIанз а тIехьа сий деш йоах ИсмаIала цIи гаьнарча «Казахстански магниткерча» гIишлонхоша. Сага эггара дикагIа а езагIа а йола тIехьале цига йита хайра цунна — дикалца ший цIи яхийта а толашагIа вола производственник ше хилар дIахьокха а.

«Коатарой-Юртара школа хьаяь яккха еза ха тулаш а латт, даьдаланза дола балхаш сихха дIакхоачаш а даь, школа болх бе йолаялийта а еза», — аьлар управлене начальника Эсмурзиев Бахьауддина, кхайка ИсмаIал ше волча чу а вийха. «Ханнахьа даь даргда деррига а», аьнна жоп делар ИсмаIала цу хаттара. Коатарой-Юртара 320 моттиг йола школа хьалъяь яьккхай. Из юрт Iойиллача денз из тайпа школа хиннаяц цига. Парте хьалхленца уж тайпа школаш хьалъеш ба Албогачиев ИсмаIал санна бола советски нах.

Партеи правительстваи шоай еча йоаккхонна цIенеи хьинареи къахьегарца жоп лу Даьхен хIара къахьегамхочо. Массава а дог тийша ва сага лоIамои къахьегамои коммунизм хьалъерг хиларах.

Хьалъяь яьнна а хьалъеш латта а школаш, чуIе цIенош, больницаш, наькъаш, хьайра, производственни базаш, производственни гIулакхашта лаьрхIаи лархIанзеи йола объекташ — из деррига а коммунизма материально-технически база хьаяр духьа дерригача халкъо хьегача къица оаха лоаца дакъа да.

Б. ГАГИЕВ,
СМУ-3 инженер-экономист.

Съезда решенеш кхоачашъяра

Укх деношка писателий Союзе, берригача писателаша дакъа а лоацаш, партийни собрани хилар. Собране дийцар цхьа дош дар: КПСС XXII съезда решенеши писателий организаце декхараши. Цу хьакъехьа доклад йир КПСС XXII съезда делегата поэтесса Ибраева Раисас.

Парте съездо а цо тIаийцача коммунизма Программо а оттадаьча литература дегIаахийтара даькъерча декхарех къамаьлаш дир писателаша Базоркина, Муталиева, Арсанова, Зязикова, Ведзижева, Хашагульгова, кхыбараша. Писателаша шоай къамаьлашца белгалдаьккхар Коммунистически парте литература дегIаахийтара чIоаггIа йоакхо еш хилари хIанзарча замалахь литература хьалхашка латтараш сийлахьа а бехктокхамера а декхараш хилари.

Вай замах бакъдар нийса а цIена а хьагойтар, сийрда кхоане хьайовзийтар, цу кхоанене вахаргволча коммунистически сага кхетам лакхбар, йирчачунцеи хоарцонцеи къовсам лоаттабар советски литераторий керттера декхараш хилар — из бар собране дийцарий керттера чулоацам.

Писателий собране тIаийцар дIахо а писательски организаце болх тоабе гIо деш бола соцам.

Б. БАРХАНОЕВ.

7 эзар метр бурув техад

КПСС XXII-ча съездо болх беча деношка къахьегама декхар тIаийцадар Н. Губина бригадо: шера 7 эзар метр бурув тоха.

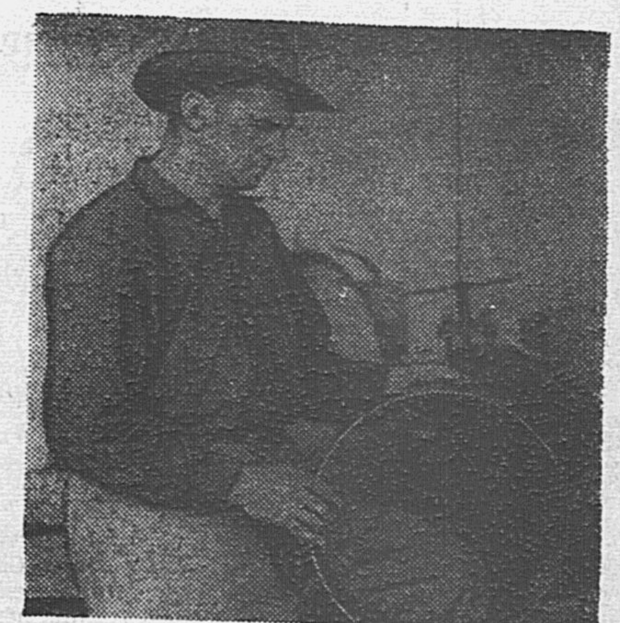
Коммунистически къахьегама коллектива цIи яккха къахьегаш йолча бригадо ший дош кхоачашдир. Йиллача ханал кхо кIира хьалха сийлахьча коллективо рапорт делар: 7 эзар метр бурув техад!

Карабулакеи Ачалкхеи бурув детта доладаьча хана денз эггара хьалха яьккхай цу тайпара къахьегама котало. Из котало яккха вIаштIехьдаьннад сунженски бурув деттарий, Даьхен техниках лерттIа пайда а эцаш, къахьегам дика вIаштIехьбаккхар бахьан долаш. Боккха пайда лу кIир а етташ лоабата чорпа кийчъяро а.

Лакхера къахьегама хьокхамаш доахаш ба бурильщикаш Бейгереев Шарпуддин, Михайлов Степан, Панфилов Григорий, бурильщика помощникаш Плиев Ортелл, Гиреев Мухарбик, иштта кхыбараш.

Коллективо дика сий деш ва бурильщика помощник Аджигов Исраил. Цун 54 шу даьннад. Дика хов цунна ший болх. Ший говзал кагегIа бараштa дIа а хьех цо.

А. БАКАЛЮК.

Дийнахьа йола нормаш 140—150 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегаш ва Грознерча центральни ремонтно-механически завода котельни цеха коммунистически къахьегама ударник Лосев Степан. Цеха коллектива чIоагIа дукха везаш а лоархIаш а болхло ва из.

Сурта тIа: Лосев Степан.

И. ПЛИЕВА текст и сурти.

1962 ШЕРА СССР-а ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ ДОЛА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1. СССР-а Министрий Совето союзни республикай Министрий Советашца цхьана кийчъяь 1962 шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен план палатий бюджетни комиссешеи Къамий Совета Экономически комиссеи даьча тоадарашца могайойла.

2. Палатай бюджетни комиссейи Къамий Совета Экономически комиссеи заключенешка оттаяьча, 1962 шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планах йолча предложенешкеи замечанешкеи, хIаьта иштта СССР-а Лакхехьарча Совета палатий заседанешка депутаташа йийцача предложенешкеи замечанешкеи хьожилга а царех йоагIаш йола решенеш тIаэцилга а тIадуллалда СССР-а Министрий Совета.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1961 ш. 8 декабрь.

ССР СОЮЗЕИ СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙИ ГРАЖДАНСКИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ОСНОВАШ ЧIОАГIЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. ССР Союзеи союзни республикайи граждански законодательства Основаш чIоагIъе а 1962 шера 1-ча мае денз уж дIайолае а.

Статья 2. ССР Союзеи союзни республикайи граждански законодательства Основаш дIайолаяра порядок оттаелгеи Основашка хьежжа ССР Союза законодательство вIаштIехьйоаккхилгеи СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума тIадилла.

Статья 3. Союзни республикай законодательство ССР Союзеи союзни республикайи граждански законодательства Основашка хьежжа вIаштIехьйоаккхилга союзни республикай Лакхехьарча Советашта тIадилла.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1961 шера, 8 декабрь.

ССР СОЮЗЕИ СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙИ ГРАЖДАНСКИ СУДОПРОИЗВОДСТВА ОСНОВАШ ЧIОАГIЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. ССР Союзеи союзни республикайи граждански судопроизводства Основаш чIоагIъе а 1962-ча шера 1-ча мае денз уж дIайолае а.

Статья 2. ССР Союзеи союзни республикайи граждански судопроизводства Основаш дIайолаяра порядок оттаелга а Основашка хьежжа ССР Союза законодательство вIаштIехьйоаккхилга а СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума тIадилла.

Статья 3. Союзни республикай законодательство ССР Союзеи союзни республикайи граждански судопроизводства Основашка хьежжа вIаштIехьйоаккхилга союзни республикай Лакхехьарча Советашта тIадилла.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1961 ш. 8 декабрь.

Дружинникий новкъостал

ХIанз вай мехка шерра коммунистически общество хьалъеш латтача хана хьалкхеву коммунизме вахаргвола керда саг. КПСС исторически XXII съезд хинначул тIехьагIа къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта леладу партийни организацешка керда саг коммунистически уйланца кхевара гIулакх.

Дукха ба паччахьалкхени общественнии дисциплина дика а лелаеш, законаша яххар деш, социалистически общежите бокъонаш езаш бола нах. Цхьабакъда, хIанз а нийслу советски обществана юкъе общественни порядок телхаеш, корта бохоча маларашта тIаккхувш, зенера гIулакхаш деш бола нах.

Дукха ха йоаццаш Заводской районерча Кирова цIерахча поселке цхьа гIулакх нийсделар. Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода 25-2 установка машинист В. Путевской ший сесага еппараш а еш, етта гIерташ волга хайра лоалахошта.

Из хезар, общественни порядок лораеча халкъа дружина микроштабе. Цигга кхаьчар наькха тIа цIе значокаш а йоахкаш дружинникаш. Путевской штабе вигар. Ше леладу гIулакх харцахьа долга дIаккхетавеш дукха къамаьлаш дир цунца. Тоалургва ше, аьнна дош делар цо. Бакъда хIанз хьалхара нийсвеннавацар Путевской микроштабе. Хулиганий гIулакх леладарах, бIеха мотт бувцарах кхы хьалхагIа а хиннавар из цига.

ДIахо ла йиш йолаш дацар цо леладу гIулакхаш. Дружина штабо завода директцега хоам бир из харцахьа ваьнна саг бехктокхаме озар дехаш. Балхара дIаваккха, аьнна, приказ техар цунна.

Хала дар Путевскойна дуккхача шерашка ше болх баьча коллективацара къаста. Коллектива собране дийцар цун дош. Новкъосташа чIоаггIа бехк а боаккхаш къамаьлаш даьчул тIехьагIа хаьдда дош делар цо кхы зуламера гIулакх ца де, аьнна.

Цу хана денз массехк бутт дIабахаб, вовзаргвоацаш хувцавеннав Владимир Путевской. ХIанз дезала юкъе а цо болх беча коллектива юкъе а цхьаккха харцахьара хIама шийгара гучадалийтац. ДикагIбарех болхло лоархI цох установке. Владимир Путевской болх беш волча установка коллектива коммунистически къахьегама цIи еннай.

Дукха я цу тайппара зуламерча наькъ тIа ваьнна новкъост юха бакъахьарча новкъа ваьккха, болхлой коллектива юкъеозаш цунна заводерча халкъа дружинникаша новкъостал даь моттигаш.

Общественни порядок лораяра гIулакх шоай лоархIамера дарех декхар а лоархIаш дружинника цIи сийленца лелаеш дружинникаш дукха ба Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе. Царех ба заводера бригадираш Донской, Керенцев, механик Бацун, инженер Камышников, оператор Шавдаров, иштта кхы дуккхабараш а. Цар теркал ца деш дитац моллагIа дале а харцахьара гIулакх. Общественни порядок телхаераштa хьехам бу, царех бехк боаккх, нагахьа санна бе эшаш хуле уж болх беш болча предприяте кулгалхошка хоам бу.

Общественни порядок лораелга — хIара къахьегамхочун сийлен декхар да. Из дика кхетаду Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коммунист М. С. Григорян керте латтача халкъа дружина.

В. ГОНЧАРЕНКО,
КПСС Заводской райкома пропагандист, «Сердало» газета штате йоацача пропаганда отдела член.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

МагIалбика мехкдаьттахоша декхар тIаийцад ворхI шера план диъ шера кхоачашъе. Из декхар толамца кхоачашдара хьинаре къахьегаш ба уж. Мехкдаьтта даккхара шера план 22-ча ноябре, газ яккхара план — 18-ча ноябре кхоачашъяьй еррига кхаь промысла. ТIадоагIача 1962-ча шера чотах дIаденнад паччахьалкхенна итташ эзараш тонн «Iаьржа дошув».

Уж толамаш доахаш къаьстта чIоагIа къахьийгад нов. Мамедов заведующи волча 3-ча промысла. Иштта дика болх баьб нов. Паук заведующи йолча цхьоалагIча промысла, нов. Орехова кулгалдеча шоллагIча промысла коллективаша. Яхье баьннараштa юкъе хьалхле лелаяьй 1-ча промыслера нн. Назадзеи Колесникови керте латтача бригадаша, шоллагIча промыслера нн. Изаксона, Федюшкина, Самиева кулгалдеча бригадаша.

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъе торо хилар мехкдаьттахошка болх ца беш лаьтта скважинаш болх бе дIайолаялийтарах, шоллагIа методаш балха юкъекхахьарах, иштта кхыдола балхаш дарах. КIоарга бурув деттача скважинашкара даьккхача мехкдаьттах 40 процент шоллагIа методаш балха юкъекхахьарах даьккхад. 1961 шера цхьайтта бетта планал совгIа 1000 тонн мехкдаьтта а луш дукха геолого-технически мероприятеш чакхъяьхай.

Мехкдаьттеи гази яккхара план ханал хьалха кхоачашъярах планал совгIа 900 эзар сома пайда беннаб МагIалбика мехкдаьттахоша. ДIадахача шера даькхачул 1,8-зза дукхагIа мехкдаьтта, шозза дукхагIа газ яьккхай.

Уж толамаш доахаш чIоагIа къахьийгад рационализатораша. ХIанз 363 рационализатор ва цига. ХIара итталагIа вар рационализатор ва. Укх шера цхьайтта бетта 350 предложени еннай цар, 200 эзар сома пайда а луш.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех тоъам хулаш бац мехкдаьттахой. Цар чIоаггIа къовсам лоаттабу балха юкъера кхоачамбоацараш дIадоахаш. Балха юкъерча кхоачамбоацарех керттерадар да бурув деттара план кхоачаш ца яр. Из кхоачашъяц бурув детташ дукха авареш хиларах, материально-технически кхоачам ца хиларах, тоъал транспорт ца хиларах.

Доккхий декхараш латт МагIалбика мехкдаьттахошта хьалхашка 1962 шера а, къаьстта а бурув тохара, мехкдаьттеи гази яккхара, гIишлоши производственни объекташи хьалъяра гIулакха. Масала, 1961-ча шера техачул 1,5-зза дукхагIа бурув тоха деза 1962-ча шера. Мехкдаьттеи гази 9—10 процент дукхагIа яккха, дукха квартираш хьалъе еза.

Уж декхараш сийленца кхоачашдара кхы а хьинар айдаь къахьегаргда оаха.

С. ПЛИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ начальник.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

КIАЛТЕССАШ IАЬСИЙ ДОКХАДЕЛГА ПАЙДАНЕ ДА

Боккхача лоархIамера гIулакх да доаханна кIалтувсаш докхадеш Iаьсий хьалкхеделга. Иштта докхадеш хилча Iаьсий ца дойташ лора а дулу, уж дикагIа дегIа а доагIа.

Цу тайпара докхадеш Iаьсий хьалкхедара дика хьокхамаш даьхад вай республикерча дуккхача колхозашеи совхозашеи.

Масала, Сунженски района «Победа» яхача колхоза телятница Комкова Анна Савельевнас укх шера 8 бетта цу тайпара докхадеш хьал а кхедаь, дуккха Iаьсий дIаделар доккхагIа дола Iаьсий леладеча группе. Уж иштта хьалкхедеча хана хIара Iаьсана дийнахь-бус 844 грамм дулх тIакхетар. Цу районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза телятница Амриева Лизас 1960 шера август бетта денз 1961 шера сентябрь беттага кхаччалца йолча хана цхьаккха а ца долийташ 179 Iаса хьалкхедаьд, дийнахь-бус юкъера лаьрхIача цхьан Iасанна 875 грамм дулх тIа а кхетийташ. КIалтувсаш докхадар бахьан долаш Iаьсий ца дойташ дикка лораде йиш хилар «Шалинский», «Грозненский», «Джалка» яхача совхозашка, Каргалински района Фрунзе цIерахча, «Октябра 12 шу» яхача колхозашка, кхычахьа а.

КIалтессаш Iаьсий докхадара колхозий е совхозий фермашка лаьрххIа доахан къоастаду, Iатто луча шурийга хьежжа 2-гара 12-га кхаччалца Iаса докхадергдолаш. Уж доахан хила деза къаьнарчарех, дегIа унахцIена, кхоачамболлаш тоаденна, шура дика луш, деттара хала долаш. Iаьсий Iо ма динге а уж кIалхеца кийча хургдолаш къоастадича бакъахьа да доахан. Нагахьа санна Iаьсий кIалхецара къона, духхьашха дахкаь доахан къоастадойя, уж дахкаь бутт балалехьа царна кIал Iаьсий дахийтача бакъахьа дац.

Iаса Iодаьча хьалхарча 4—5 дийнахьа, Iатто пкъи луча хана, из ший наьнах докхаде деза е цунна ший наьна пкъи хьувкха еза. Цул тIехьагIа мара мегаргдац Iаса кIалтесса къоастадаьча доаханна кIалхеца.

Цхьан ханна цхьан Iатта кIал дохийтаргдолча Iаьсий дукхал къоастаю цу Iатто дийнахьа луча шурий дукхалга, Iаьсий малагIча гIулакха кхедеш да, мел дулх тIакхетийта дезаш да хьежжа. Iаьсий доаханна кIалхеца доладаьча юххье хIара Iаьсага шурий-товарни фермашка 3,5 килограммал кIезигагIа йоацаши племенной боахамашка 5—6 килограммал кIезигагIа йоацаши шура кхача еза. ХIара Iатта кIалдохийтаргдола Iаьсий цхьан ханареи цхьан дегIареи хилча бакъахьа да.

Iаттах ший Iаса декха 10—12 сахьат даьлча, цун шим шурех хьалбизача мара кIалхеца йиш яц ший доаца Iаьсий, из ца дича цо Iаьсий шийх докхийтаргдац. Цул совгIа Iаьсий дакхалехьа хьалха шим била, хIама хьекха бокъабе, тIаккха чIоаггIа хье беза, Iатта концентраташ е моша доакъар дала деза.

Ший доаца Iаьсий Iатта кIалдохийташ, царна кертах, оагIонех, Iатто Iасана мотт хьокхача кхыча моттигашка цу Iатта шура хьакха еза, цо царех хьаж а йоаккхаргйолаш, мотт а хьокхаргболаш.

Iаьсий кIалхийцача хьалхарча деношка уж Iатта шо-шоай оагIонца Iомадаллалца царга хьажа веза, хIаьта эсалагIа, низ кIезигагIа бола Iаьсий шамара тIехьащкахьарча даькъах дакхаргдолаш Iомаде деза. Iаьсий дакхача хана Iатта когаш дIадехка йиш яц, хIана аьлча тIаккха 5—7 минута Iаьсаша шамар чура еррига шура дIа а Iайде, баьсса шим Iувда болабу. Цу гIулакхо чIоагIа сагот ду Iатта, из беттабала болалу. Цунах Iаса е етт лозабар кхерам ба.

Иштта кIалтувса Iаьсий тIехьара къоастаду уж дакхача Iатта шурий а цох дакхача Iаьсий а дукхалга, хIаьта уж доакъарца дика Iалашдарга а хьежжа. Iаьсий 70—90 ди даьлча.

Фуна лаьрхIа йола племенной сиргIалгаш цул дукхагIча хана йокхае еза.

Iаьсий кIалтувсача доаханна дика а тайп-тайпара а доакъар дала деза, деттача доаханна лучул вогIа а доацаш.

Кхоачамхиллал доакъар доацаш лоаццача хана а дита йиш яц Iаьсий дакха доахан, хIана аьлча из Iаткъаргда Iаьсаша дегI дара, цар унахцIенонна.

Ахканарча хана Iаьсий а уж дакхаш дола доахан а цхьан шераи дуккхача шерашкеи дIаюв эггара дикагIа йола буц йолча доажаде деза, ферманна е Iаьсий чудолча лагера гаьна доацаш а хица дизза Iалашдаь хургдолаш а.

10—15 ди даьлча дика буц е йол хилийта еза Iаьсашта, уж хIама даа даргдолаш. 20—25 ди даьлча моша доакъар, концентраташ яарга даха деза Iаьсий.

Хьалхарча 10—15 дийнахьа Iаьсий шоаш дакхача Iаттаца цхьана хул, тIаккха етт царех къоастабийя ше оттабу. Iаьсий дакхаш дола доахан Iаьсех къоастадаь кхаба деза. Iаьсий Iаттах докхийт дийнахьа кхозза, хIаьта бутт баьлча шозза дакхийтача тоъаргда — Iуйрийнеи, баьжа сарахьа етт чубечеи.

КIалтессаш Iаьсий докхадаро йиш хулийтаргья Iаьсашта дулх дукхагIа тIакхетийта, уж ца дойташ лораде, цар унахцIено тоае, хIаьта царех дика доахан хьалкхеде а. Из метод республика колхозийи совхозийи фермашка шерра юкъейоалае еза.

М. ИНАРКИЕВ,
зоотехник.

ХьажкIаш дукхагIа е лаьрхIад оаха

ТIехь-тIехьагIа тоалуш боагIа тха отделене боахам. Соахка укх ханна 311 етт мара ца хиннача укх шера 330 етт ба тха. 2612 гектарагара 3266 гектарага кхаьчад тха оаха лаьтта а.

Кхыйола культураш йоацаш, духхьал цхьан хьажкIий 1602 гектар дIайийнаяр оаха укх шера, ялатийна лаьрхIа 960 гектар а ювш. Планах 6000 центнер яла езача паччахьалкхенна дIаеннай оаха 9363 центнер хьажкIаш. Оаха кхоачашъяьяц паччахьалкхенна дулхи (хьакхий) шуреи дIаялара план.

Тхоай махулла сихагIа дIадаккха лаьрхIад оаха из тIехьадисар. Цу гIулакха оаха шортта кхоачамбалла доакъар Iалашдаьд. ДикагIа болча хьайбаш леладерий Картоева Аней (хIара Iаттагара укх шера 3520 кг. шура яьккхай цо, планах 2712 кг. йолча), Дзагиева Маржана, Картоева Валяй, Стариченко Надяй, иштта кхыбарий опыт шерра хьайбаш леладерашта юкъе йоаржае а лаьрхIад оаха.

1962 шера укх шера хиннарел 100 гектар совгIа дIае лаьрхIад оаха хьажкIаш. Соахкарчул дукхагIа дIадийнад оаха гурахьа дувш дола ялаташ а. Цу гIулакхо дикка тоабергба тха отделене боахам.

ХьажкIаш лелаергья механизированни звеноша, доал деш новкъост Хидиров Жабраил а из санна дикагIа бола механизатораш а болаш.

Отделене коллектив, КПСС XXII съезда решенеш кхоачаш а еш, кердача юрта боахама шера йоккхий къахьегама коталонаш яха лаьрхIа я.

А. КОМУРЗОЕВ,
«Ингушский» совхоза 1-ча отделене бухгалтер.

Даьхенна мамогга дукхагIа мехкдаьтта далар — из да «Малгобекнефть» НПУ кхоалагIча промысла коллективо шийна хьалхашка оттадаь декхар.

Цу коллективо 1961 шера план 24 ноябре кхоачашъяьй, планал совгIа массехк эшелон мехкдаьтта а луш.

Уж толамаш доахаш къаьстта чIоагIа къахьийгад коммунистически къахьегама коллектива сийлен цIи лелаеча шоллагIча бригадо. Балха нормаш массаза а кхоачашъеш ба оператораш В. Гейкои Д. Дербышеви. Шоаш дика болх барал совгIа чIоагIа новкъостал ду цар шоашца болх беча шоай новкъосташта а.

Сурта тIа: (аьттехьара аьрдехьа) оператораш В. Гейкои Д. Дербышеви качалка станокана даьтта хьокхаш боахк.

И. ПЛИЕВА тексти сурти.

БОАХАМА ДОАЛ ИШТА ДЕ ЙИШ ЯЦ

Хьайбашкара йоала продукци паччахьалкхенна дIаялара гIулакх во латт МагIалбика районерча «Ингушский» совхозе. Укх шера совхозо планах паччахьалкхенна дIадала деза дулх 3 эзар центнер да, цхьабакъда, из план цхьайтта бетта 76 процент мара кхоачашъяьяц. Из болх иштта во латтара бахьан да совхоза кулгалхоша боахама доал эсала деш хилар (директор нов. Умаров, керттера зоотехник нов. Нескаромный).

Эшшача тайпара оборудовани а йолаш цхьаь-цаI свинарник яц совхозе. Яхка езъенна 50 совгIа нана-хьакха тIа кхоалле а йоацаш ара кхоабаш я. Свинарникашка а ца яхкаш, арахьа хьакхарч яхкаш а моттигаш нийслу. Из бахьан долаш хурскаш дукха йов.

Помещенешка сов дукха хьакхарч чуехкар бахьан долаш цар чу готта хул, хьакхарчашка хьожаш болча наха чIоагIа аьрдагIа гIулакх да из.

Керда свинарникаш хьалъелга геттара мела лел. Масала, хьалъеш латта цхьа откормочники цхьа маточники планах 1-ча декабре хьалъяь йистеяла езаш яр. Цхьабакъда, «Сельстроя» из болх во лелабар бахьан долаш уж хьалъяь яла дага а яц.

Хьакхий-товарни ферме къахьегам вIаштIехьбаккхара гIулакх а во латт. Къаьст-къаьстача свинаркашка хаьдда группаш а яь дIаеннаяц хьакхарч, хурскаш хан-ханнахьа озилга вIаштIехьдаьккхадац, хIана аьлча уж увза тараз долаш цхьаккха а площадка яц кийчъяь.

Хьакхарчашта кхачанна телараш керттерча даькъе хьажкIаш я, царца геттара дукха хул талха хьажкIаш. Цу тIа а, цхьаккха доал а доацаш дIакхайса латташ ишк йоаха машинаш совхозе йоллашехь а, ишк а ца йоаккхаш, фуалъяьххача тайпара дIаехк хьакхарчашта хьажкIаш. «Сенна йоаккх царех ишк, — йоах совхоза керттерча инженера нов. Баранчикова, — хьакхарчаша-м вIалла ишк ца яьккхача а дика юъ хьажкIаш». Дог а лазаш боахама деш доал дац совхозе. Хьайбашкара йоала продукци алсамъяккхара тIабийрзза къахьегаш бац отделенешкара дукхагIа бола зоотехникаш.

Ахкан хана хьакхарч даьгIенашка йоажаелга вIаштIехьдаьккха хиннадац. Цудухьа паччахьалкхенна дIа ца луш 425 центнер дулх тIадисад совхоза.

Кхы дикагIа дац детта доахан кхоабача фермашкара гIулакхаш а. Укх шера 13.300 центнер шура паччахьалкхенна дIаяла езаш яр совхоз, цхьабакъда, декабрь бетта цхьоалагIа ди хьаоттача хана совхозо дIаеннар еррига а 10.170 центнер мара яц. ДикагIа долча фух дола доахан доладелга совхозе вIаштIехьдаккхара йоакхо еш саг вац. Дукха ха йоаццаш мара доладаьдац искусственни осеменени елга, из а массанаъа а даьдац. Дуккхача Iулашка кортамукъа лел бугIаш. Доахан бугIе хилар а уж дахкар а планах хулга телхаду цу гIулакхо, цо новкъарленаш ю хьайбаш дебадара. Масала, духхьашха дахкача 400 бежанах детта доахан а хулийтаргдолаш, детта доахан 1160 бежанга дIакхоачаде лерхIаш дар совхозе. Цхьабакъда, совхоза кулгалхоша, эггара хьалха керттерча зоотехника уж шинараш бугIе хилара гIулакх тесса дитарах царех дукхадараш ца дахкаш дисар. Зоотехнически бокъонех вIалла из могийташ доаццашехь а, арахьа кхашка доахан дахкаш моттигаш а хиннай.

Дахка дезденна доахани Iахара е хIанзза мара бугIе хиланза дола доахани цхьана леладу. Из бахьан долаш доахан дукха ост дувл.

Пайдана доаца доахан дIадоахилга даьдац укх шера совхозе. Бага церг а йоацаш, совхоза хьабала пайда а боацаш да совхозо кхоаба цхьадола доахан. Е шурийна а е дулха а пайдана дац уж. Цхьабакъда, цу деша сагото еш бац совхоза кулгалхой. Иштта мара кхы новкъа дац царна планах шоаш паччахьалкхенна дIаяла езача шурах 2710 центнер шоашта тIайисар а.

Цу гIулакхий чIоаггIа хьисап де а, совхозера зоотехнически болх тоабе а декхарийла ба эггара хьалхарча оагIонна совхоза директори керттера зоотехники. Хьайбашкара йоала продукци алсамъяккхара ерригача торонех бизза пайда эца беза.

О. КОДЗОЕВ,
(тха собкор.).

КЪАХЬЕГАМА КЕРДА ТОЛАМАШ

Доккхий толамаш доахаш я семилетка кхоалагIча шера «Горскнефть» НПУ мехкдаьттеи гази йоаккха бригада. Къонача мастера коммуниста Денисенко Николая кулгалдеча цу бригада толамца кхоачашдаьд тIаийца хинна социалистически декхараш. ТIаийцача декхарех планал совгIа цхьа эзар тонн мехкдаьтта дала дезача укх шера цхьайтта бетта ши эзар тонн совгIа деннад цо, хIаьта цхьа миллион гаргга попутни газ а еннай.

— Уж толамаш даха йиш хиннай тхога, — йоах мастера Денисенко Николая, — цаI санна берригаш а хьинар кхо ца деш къахьегаш хиларах, хIаьта мехкдаьттеи гази дукхагIа яккхара массаза а кердадараш лохаш хиларах.

ДукхагIа болча мехкдаьттахоша чоалхане профессеш Iомаяьй курсашка а ухаш. Газосварщика говзал Iомаяьй оператораша А. Данилова, П. Растрыгина, Н. Кнутова, П. Салова, Л. Матюхина, кхыбараша.

Шоай кхетам лакхбеш болх беча кагирхой школе дешаш ба къона оператораш Макеев Василийи Кнутов Николайи. Бригада мастер Денисенко Николай Грозненски мехкдаьтта техникум заочно чакхйоаккхаш воалл.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю из бригада керда толамаш доахаш я.

И. ПЕТРУХИН.

Доазол дехьара

Чехословаке правительства решени

ПРАГА, 13 декабрь. (ТАСС). Чехословацки телеграфни агентства беча хоамах, Чехословацки Социалистически Республика правительства Албанера ший посол цIавоалаве решени яьй, хIана аьлча албански Iаьдало цхьа хIама дага а долаш цунна оттадаьча хьалашка посол хиларах тарра ший болх бе йиш йоацаш а цу тIа гIолла из Тиране хилар вIалла ца эшаш а хиннадаь.

Тиране болча чехословацки викалашта хьалхле лелаелга тIадиллад ханнарча поверенненa.

Праге болча Албане викалий оагIонгахьара дуккха провокацеш хиларах — социалистически лагера цхьоагIо йохаяра тIаерзаяь йола моастагIал тIехьа кепа йоазон материал йоаржаярах, дипломатически викалий мисседен балхацен тардала йиш йоацаш а из бахьан долаш Албане посол визза бехктокхаме волаш а иштта болен цу тайпара провокацнонний болх боаржабе албански студентех пайда эцарах дIахо йодача хана албански посол Чехословацки Социалистически Республике хилар ца дезилга дIакхайкадаьд.

Тиранера СССР-а посольства сотрудникаши торгови викалаши цIабехарца дувзаденна СССР-а правительства Чехословацки Социалистически Республика правительствагара дийхад Албанера СССР-а хьашташ лораделга. Чехословацки правительство из де раьза хиннай.

Адамаш дегIаахара КЕРДА ФАЗА

Вошал долчеи демократически партеша, дуккха нах чулоацача организацеша, кепа йоазоно керттера уйла тIайохийташ да КПСС XXII-ча съезда документаш. Цу хьакъехьа хIара денна хоамаш ух дунен массайолча миIингашкара.

БЕРЛИН. КПСС XXII-ча съезда материалаш шерра ювцаш а Iомаеш а ба ГДР къахьегамхой. Веймаре хьайийлача ГДР христианско-демократически союза керттерча правлене заседане КПСС XXII-гIа съезд хинначул тIехьагIарча парте декхарий хьакъехьа президиума доклад йир ХДС генеральни секретара, министрий Совета Председатела заместитела Геральд Геттинга.

КПСС XXII-ча съезда документаша новкъостал ду вайна, аьлар Г. Геттинга, воай декхараш вай къоастадара, цо дегаш ураувттаду вай империализманеи милитаризманеи духьала, германски машара договор дара тIехьа къовсам лоаттабара. «Нагахьа санна XXII-ча съездо, — аьлар ХДС генеральни секретаро, — деррига адамашта йоккхий перспективаш хьаелле, ГДР-о ерригача Германена перспективаш гойт. Германерча машара йоккха чIоагIало йолча цо дерригача къаман кхоане сийрдайоаккх».

Берлине Культурбунда совета заседане шекъамаьл деш, ГДР министрий Совета Председатела заместитела Александр Абуша аьлар, КПСС XXII-гIа съезди цига тIаийца парте керда Программеи адамаш дегIадахкара наькъа тIара лоархIамера веха я. Цу тайппара КПСС XXII-ча съезда итогашта хетадаь дар СЕПГ ЦК членалла кандидат волча Хорст Зиндермана къамаьл а деш, Iилмахой, искусства деятелаш, хьехархой Берлине вIашагIкхетар а.

МОНТЕВИДЕО. КПСС XXII-ча съезда решенеш ювцара хетаяь Уругвая Компарте ЦК пленум хилар. «Боккха дунен халкъашта юкъера, исторически лоархIам болаш» уж хиларах тарра, «вай заман лоархIамегIара документ» хиларах тарра, съезда решенеш массава раьза а волаш къоабалъеш йола резолюци тIаийцар пленумо.

XXII-ча съезда решенеш, къаьстта а коммунизм хьалъяра Программа, халкъашта эггара чIоагIагIа дагалаттарашка хьежжа я, цар тешам лу, СССР-е укх гарггарча итт шера чухь коммунизма материальнии техническии база хьаергхилара, дунен халкъашта юкъе машар Iалашбергхилара, колониализм дIайоаккхаргхилара.

Колониальни халкъашта мутIахьа хилар цIаькха а хьахьокхаш я съезда решенеш, йоах пленумо. СССР-и еррига социалистически системеи йолаш хиларо колониальни халкъий дегаш ураувттаду шоаш Iазапе лоаттадерашта духьал дIахо къовсам лоаттабара. Империализмах мукъадаьннача халкъашта могаргда социалистически система новкъосталца дегIаахара бола капиталистически никъ юстара а бита, духхьал социализм хьалъяра никъ лаца.

Пленумо лоархI, йоах резолюце тIа, XX-ча съезде болабаь хинна партийни вахара ленински нормаш юхаметтаоттаяра, шерра демократи Iалашъяра, социалистически законность кхоачашъяра тIехьара къовсам бизза чакхбаьккха хилар. Социализма низ вахара лоархIамегIа хилар дикагIа хьахьокх съезда решенеша.

Албански къахьегама парте кулгалхоша наькъ тIара баьнна леладеча гIулакхий хьакъехьа КПСС XXII-ча съездо яь решенеш къоабалйир пленумо. СССР-еи вокх социалистически мехкийи новкъосталца албански халкъа карагIдаьнна хIамаш кхерама кIал оттаду Албански къахьегама парте кулгалхоша, йоах цун резолюце тIа. Пленум дог тийша я, Албане болхлой классаи халкъаи шоай парти болхлойи коммунистически партей цхьан дезала юкъе юха чуйоалаергйола наькъаш корадоагIаргхиларах.

Пленумо даькъала ювц съезда решенеш, коталонаш йоаха Маркса—Энгельса—Ленина хьехам дегIабоалабара юкъехьош йола йоккха творчески ганз уж хиларах тарра.

ЛОНДОН. «Исторически событи» — КПСС XXII съездах, иштта аьннад ирландски болхлой лига председатела Нолана бетта цкъа арадувлача лига орган йолча «Айриш сошиалист» яхача журнала тIа араяьккхача статья тIа. 1961 шера октябрь 1917 шера октябра нийсса дIаоттаргба историе чухь. Уж шаккхе ха советски халкъо коммунизмага хьоча наькъа этапащ я. Укх гарггарча 20 шера Советски Союзе кхоачашдергда дуккхача хана денз адамашта дагадоаллар — бе болх ца хилари эшар ца хилари дIадаьнна, тIемаш а доацаш нах бахаргбола общество, мел эшар шортта дола, наьха цхьатарра бокъонаш хургйола, шоай хьаькъала а физически а способностащ дегIайоалае цар йизза торо хургйола общество хьалъергья.

Ирланде болхлой класс ший ерригача уйланца бе болх ца хилари, эмиграции, моцали йоаца общество хьае гIерт, йоах дIахо Нолана.

Берригa социалисташ декхарийла ба Советски Союзера сийлахь-йоккхий событеш йовза, царех шоашта урокаш е. Дунен болхлой класса болам къонахчал долча советски халкъа хьалхашка Iалаьмате чIоагIа декхарийла ба, из декхар кхоачашдара дикагIа йола способ я дерригача дунен тIа машар оттабараи социалистически Ирланди хьаяраи берригa низ тIабахийтар.

БЕЙРУТ. «Аль-Ахбар» яхача газета тIа кепа техай, «КПСС XXII съезда дунен халкъашта юкъера а исторически а лоархIам» яха Ливански коммунистически парте ЦК-а секретара Никола Шауи статья.

Статья тIа йоах, кIоарггача Iилма тохкама ларда тIа КПСС XXII съездо къоастам баьб вай заман, из капитализмагара социализмага йода зама хиларах тарра, хIаьта из цунга яхара тахане а кхоане а къоастаяьй.

Харцъе йиш йоацача миллионаш йолча фактай хьокхамца вахаро ше хьахьекхад машара, прогресс чакхъяккхара, тайп-тайпара строй йола паччахьалкхенаш машаре яхара политика дIаяхьара тIехьа лоаттабеча къовсаме доккхийча а зIамигача а халкъий низаш вIашагIтохара наькъаца дунен тIом ца хилийта йиш хиларах КПСС XX съездо яь выводаш нийса хилар, йоах дIахо автора.

КПСС керда Программа ювцаш, авторо белгалдоаккх, КПСС XXII съезд коммунизм хьалъерий съезд а йолаш историна юкъе гIоргхилар. Адамле дегIаахара юкъе массанена Машар, ПаргIато, Нийсхо, Ираз Iалашдеш бола керда никъ хьабелл цо. (ТАСС.)

Основной фондий маьхаш хувцар—боккха паччахьалкхен лоархIам болаш гIулакх

Юрта боахам массе оагIорахьара дегIабоалабара хьадда лоархIам болаш да производства средстваш, эггара хьалха основной средстваш (основной фондаш) — цIеноши, гIирсаш, машина, оборудовани, транспортни средстваш, электрически линеш, кхыяраш — дIахо дегIайоалаяр.

Социализм хьалъеш лаьттача дуккхача шерашка вай мехка оптови маьхаш хувцалуш хиннад, керттерча даькъе лохдаларгахьа а хувцалуш, бакъда, цкъаза цхьайолча оборудованейи машинийи оптови маьхаш лакхлуш моттигаш а хиннай, долче, юрта боахамера основной фондаш ийна маьхаш долаш хиннай.

Цунца дувзаденна СССР Министрий Совето 1960 шера 1 сентябре баьча соцам тIа йоах, колхозий, колхозий юкъарчеи хин-боахамийи организацей балансаш тIарча основной фондий маьхаш тайп-тайпара да, хIанз царех хьабоалача пайдаца тарлуш дац, тIаккха цо йиш хилийтац основной фондаш мелла маьха тишъеннай (амартизаци) нийса лархIа а колхозашка йоаккхача продукцега бокъонца дIабода мах къоастабе а, хIаьта иштта цу основной фондашта ханнахьа капитальни ремонт елгеи уж юхаметтаоттаелгеи Iалашде а.

Основной фондашта цхьа тайпа маьхаш оттадар духьа колхозашка, колхозий юкъарчеи хин-боахамийи организацешка 1962 шера 1 январь тIакхоачашерригача основной фондий маьхаш хIанзарча маьхашка хьежжа хувца деза.

Вай республике основной фондий маьхаш 1 августе денз хувца доладеннад, хIаьта хIанзале йистедала дезаш а да. Маьхаш хувцарах йола отчеташ колхозашеи колхозий юкъарча организацешеи райисполкомашка а хин-боахамий организацеша Хин боахамий Управленега а яла еза 1962 шера 15 январал тIехьа ца йоалийташ.

Райисполкомашеи Хин боахамий Управленеи отчеташка хьажа а, чIоагIъе а, 1962 шера 25 январал тIехьа ца йоалийташ статистически Управленега дIаяла а еза.

Из боккха паччахьалкхен лоархIам бола болх дика чакхбаккхара республике чIоаггIа кийчо яьй.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето основной фондий маьхаш хувца аьнна соцам баьб, основной фондий маьхаш ханнахьеи дикеи хувцилга Iалашдергдола гIулакхаш цу тIа белгал а деш.

1961 шера 13 мае Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето еннача распоряженех республикански комисси вIашагIъеллай маьхаш хувцача кулгалде а основной фондаш мелла тишъеннай хьажа а, аьнна.

ХIара райисполкомеи хIара боахамеи а цу тайппара вIашагIъехкай основной фондий маьхаш хувцача хьажара йола комиссеш.

Колхозаш, колхозий юкъареи хин-боахамийи организацеш декхарийла яр маьхаш хувца доладалале, вешта аьлча, август бутт хьатIакхачалехьа, юххьанцара учет вIаштIехьъяккха, основной фондий технически документаци кийчъе, эксплуатаце йолеи, цхьабакъда, боахама баланса тIа йоацеи еррига объекташ учете эца, пайдана йоацача яьнна объекташ оттаяьча порядках баланса тIара дIаяха, харцахьа основной фондашта юкъеяха инвентарни объекташ царна юкъера дIаяха, хIара объекта юххьанца хинна балансови мах бокъонца нийса бий хьажа.

Проверка йича гучадаьннад, основной фондий маьхаш хувцаш болх беча хана дуккхача колхозаша гIалаташ даь хилар.

Колхозаша эггара дукхагIа деш дола гIалаташ хIамаш хьатIаязъеча хана ду, масала:

основной фондий маьхаш хувцара оттаеча отчетий формашка белгалъяьча порядкага хьежжа язъяц спискашка дIаязъеш йола инвентарни объекташ. Цул совгIа, цхьа тайпа машинаш, масала, нохараш, сеялкаш, тракторaш, иштта кхыяраш хьатIаязъеча хана цкъа язъяь ца Iеш кхычахьа а язъю;

инвентарни объекташ тIа инвентарни номераш йоацаш хилча колхозаша спискаш оттаеча хана керда юхаоттаю номераш, цу тIа а йоагI-йоагIача тайпара а увттаяц, масала, тракторий инвентарни номераш дIаязъю 1-ча номерагара 30-ча номерага кхаччалца, хIаьта дIахо комбайнашта а юххье денз йолаю номераш увттае. Серийни система порядках увттае еза номераш, масала, зданешта — 001-гара 100-га кхаччалца, гIирсашта — 101-гара 200-га кхаччалца, юртбоахама машинашта — 201-гара 400-га кхаччалца, иштта кхы дIахо а. Хьалхараяр сере номер хила еза, вож дIахо йолхараш объектай номераш хила еза.

Основной фондий маьхаш хувцаш долча цхьадолча боахамашка объекто гIулакх деш яьккхача ханага хьежже оттаю цун тишъялара процент, из малагIча технически хьала тIа я ца а хьожаш. Ца йоаггIашехьа а тишъялара процент совйоахаш моттигаш а нийслу. Масала, 8 шера болх бе безаш ха оттаяь арахийцача машинашта 7 шера цо болх баьбале, 90 процент тишъеннай аьле оттаю, бокъонца техкача из 60 процент мара тишъенна йоаццашехьа а.

МагIалбика районерча «Кавказ» яхача колхоза кулгалхоша геттара тесса битаб из паччахьалкхен лоархIам бола болх, маьхаш хувцара оттаяь хинна бокъонаши ханаши толхаяьй. Юххьанцара учет вIаштIехьъяккханза а я колхозе, инвентаризаци яьяц, основной фондашта технически характеристикаш кийчъяьяц (колхоза председатель нов. М. Н. Бирюков, керттера бухгалтер нов. А. П. Хатринип).

Советски районерча Ленина цIерахча, Орджоникидзе цIерахча, «ЦIе лоамаро» яхача колхозашка, Ведана районерча Карл Маркса цIерахча, XX партсъезда цIерахча, «Маяк» яхача колхозашка хIанз а чакхбаьннабац маьхаш хувцара болх. Первомайски районерча Орджоникидзе цIерахча, «Дружба» яхача колхозашка цIеной маьхаш мара хийца даьннадац, хIаьта Ленина цIерахчеи, Шерипова цIерахчеи, «Заря» яхачеи колхозашка ноябрь бетта мара маьхаш хувца бола а беннабац. Курчалой района ялх колхозе маьхаш хувцара болх йистебаьннаб, цхьабакъда, Жданова цIерахча колхозе счетни болхлой, механикаш, кхыбола специалисташ ца хиларах из болх бехаб.

Основной фондий маьхаш хувцара гIулакх дика вIаштIехьадоацаш нийсдаларца дувзаденна райисполкомий председателаша, основной фондий маьхаш хувца, аьнна хержача районнии колхознии комиссей членаша тIехьаюсача колхозашта сихха новкъостал де деза из болх ханнахьа а дика а чакхбаккхара.

Е. ГАЛКИНА,
основной фондий маьхаш хувцача Статуправлене сектора начальник.

Иштта дахал шо, йиижарий!

«Теша тигац цхьанне а. Из тайпа хIама вай мехка дисад аьлча бакъдац, йоах... ЦIогIа детта дог доагIа— хIаа, хIаа, чIоагIа ловра сона из харц хилар! ХIаьта, из-м бакъ ма дий!»

(Барахоева Фаяй дневника тIара).

Шорттига, цIейзза хьаеллаелар ниI. Верай йизача, цIенача басилгаша кухни сийрдаяьккхача санна хетар.— Тетя Марем! Бахкийтал Фаеи Розеи, хоза кино да тахан...

ЭгIазъяха аьлар нанас:

— Нагахьа санна аз хье цIагIа чу ца юташ соцаяр хьайна ца дезе, араялар гIойле я хьона. Вешта а бац ераш цIагIа Iоховшаш...

Савельева Вера наIара тIехьашка дIа-юха хьайра. Яьх хьалета Iаьржмiаргаш йоахка кулг лостадир цунга Фаяс къайлагIа. Йолле, сакъерда хьайна, Верка. Дика-м яр хьо, новкъостал де кара доаца мара! Тахан еррига шоллагIа отделени йода центральни усадьберча клубе, хIаьта Фаяи Розеи — йодац. Иштта хьадоагIа цар цIа. Гобаьккха бахараш санна бац цар дезал...

Дукха ха яц из кхетадаь. Даим белабенна, хьинар долаш, балхаца безам болаш бола кагийнахи мехкарийи — целинникаш —«Акмолинский» яхача совхозе бахкарца кхетадаь хила а мег. Уж хила мег Фаяйи Розайи дегашка бокъонца долча вахара безам биллараш. ХьалхагIа-м дага а дагIацар царна шоай дезал нийса бах-бахац хьожилга. Нагахьа санна гIалгIай йоIа деша гIулакх дац, аьнна, нанас оале, из бакъахьа да аьнна хетар. Клубе, библиотеке аха, книжкаш деша йиш яц гIалгIай йоIа, — из а нийса хетар. Акмолинске (цу хана из цIи яр хIанзарча Целинограда) даь-йиша йолча сакъерда кхувлар Фая. Дуаш-молаш маIанах, царна даа хIама тIамаIанах, хIаьта мехкухьаш кхалнах хулар, хIаьта мехкарий пена бIоаххала хьал а этте, «аьлий» шоашца халха бовла безам хиллалца пандараш а лекхаш, латташ хулар. Иштта хьадоагIаш ма дий из-м тхьовра денз, — кхалсаго маIача сага тоамбар де дезаш, Iаьдал да из...

Iаьдал? БIаь е эзар шу хьалхагIа, дунен тIа мел дола хIама кхыча тайпара хиннача хана денз, хьадоладенна да из, акха, нийсхо йоаца заксн. ХIанзалца ца леш хIана дах из? Цу гIалгIай дезала юкъе хIана леладу из? Гонахьа мелбараш-м кхыча тайпара ма бахий.

Фаяйи Розайи ханнара бараш школе ухар. ХIаьта, йижарий цIагIа сецаб: Фая—йиъ класси, Роза — пхи класси яьккха ма яьллинге а. Деша ахийта тхо, яхаш, дийхар цар даьгара — хIама хиланзар. Даси зIамагIа волча даь-вошаси даьча къамаьлага ладийгIар цар. Даь-вошас йоахар: «Дешийта». ХIаьта дас барт беттар: «Бераш са да — аз яххача тайпара даха деза...».

Ше аьннар ца дича, еттара а тIера вар да. Мелла дийцадар цо кхерам тIатувсаш:

— Аз боабергба, саг йист а хургвац...

Дас яххар йоахар цар воккхагIа волча вошас Илеза а.

...Тракторист вола шийй новкъост Козлов Володя а воалавеш, цкъа делкъийга хIама даа чувера Илез. Iохайшар. Едда дIатIаяхар Фая. Вешийй иккаш Iояьхар, маьчаш хьаера. Даа хIама Iооттадир истола тIа...

— Файка! Хий дал!

ХIама диаь баьлар. Ховха, зIаммига мара йоаца йиIиг, наж мо волча зIамигача сага хьалхашка Iо а хайна, цIенъяь иккаш тов мо цIий а енна цунна хьалтIаювхаш йоаллар.

— Йокъа а ца еш енай-кх Iа ераш!

— Фуд Iа леладер, хьайна магаций хьона? — сатохадаланзар Володяна. — Сона-м эхь хет: бурилг мо хьувз из вайна юхе. Сайга эцалургда сона хий а. ХIанз мара хайнадац сона, Илез, хьо ишта вий...

Володя къахеташ шийна бIарахьежача, ше сий доацача яккхарал новкъагIа хилар цунна. Илез-м, Илез ма вий, хIаьта ер ше, духьала йист хила йиш йоацаш лай я? — аьнна хеталора.

Цар самукъа доаккхаш дола хIама цаI дар — болх. Фая заправщицаллеи Роза столовеи балха яхийтар дас. Цига бар нах, кхы тайпа вахар. Цига-м кхыметтел книжка деша а аьттув боалар. ДоттагIаша кхухьар царна уж. Шоаш доагор дIаэцарах ведомосташ тIа кулгаш язде трактористаш чуухаш хиннача тола чу дешар уж Фаяс. Розас а къайлагIа дешар балха тIа книжкаш. ЦIагIа дешийташ дацар уж. ЭттIа а деш, пишка чу кхувсар.

Дукха ха яьккхар йижараша, массаза а «наьха» вахарах шоаш къоастабе гIерташ хиннача дас балха баха мукъа мишта битаб ца ховш. ТIехьагIа, цар да Барахоев Жарап гIулакха лакхвеннача хана, кхетадир цар из.

Юххьанца огородашта хий дехкаш вар из, цул тIехьагIа полевод хилар. Йижарашта хийттачох, гIаьххьа вахар дар цу цIен дар. Цул тIехьагIа завхозалла вахар да, кхы а цхьа ха яьннача гIолла центральни усадьбе складий заведующелла вахар из. Фая баьца даарий складе болх беш яр, Розех ялат хьайдеча учетчица хилар. Машинаш увзача доккхийча таразашта юххе дагIача зIамигача цIалга чу ягIар из.

ГаьнагIарча отделенера шофер вера цкъа. Розийна дика вовзаш вацар из. Машин. тараза тIа хьатIа а эза, дIа-юха а хьежа юхахьовзайир цо. Роза цу хана квитанци яздеш йоаллар. Цхьабакъда, цу ханна каьхата тIа дижар доккха бIеха кулг:

— Ма язде... ДIалелахь даьга...

Цецъяьнна ягIача Розийна бе еллар цо газета юкъе хьоарчаяь цхьа хIама, тIаккха машина тIа а хайна, ялат Iо а ца доассадеш, вахар.

Газета юкъе даьллар 800 сом хиннадар (цу хана дIадаьнна ахча дар). Розас даьга дIаделар из.

— ХIа! — аьлар цо. — Нийса да...

ТIехьагIа ше вера да Розий конторке:

— Оза ца озаш тIех а ялийте, Iойоассаяйталахь из машин...

ЙоI раьза йоацаш йолга а хайна, човхайир цо:

— Сацалахь!

Оза ца озаш тIехъялийтача, массехк тонн ялат дов, укхаза пачча-хьалкхен амбара чу из латте а. Цхьа бутт баьнначул тIехьагIа а цу тайпара ца озаши документ доацаши цхьаькха а ялатех етта машин яхийтар городе. Цунна тIеххьа — шоллагIа а, кхоалагIа а...

Да цIена вац! Цо хIилла лелаю, халкъа рузкъа лечкъаду... Дог дохадеш дола керда хIама дар из.

ХIанз хов дас уж балха хIана бахийтаб: шийй нах эшаш хиннаб Барахоев Жарапа тайп-тайпарча гIулакхаш тIа, тайп-тайпарча моттигашка. Кхерабеш а етташ а йист ца хулийташ сецабаьб цо шийй мехкарий. Уж хIама ала бихьабац шоаш кхийрандаь. Гоамвала волавеннав царна из. ЦIагIа халахетараш хулар, нанас яхаш хиннад:

— Кхы фу деза шоана?.. Доахалаций шо?.. Долла хIама ма дий шуга...

Фаяйи Розайи белажаш йоагайора керда ийдеча барзкъаша. Шоай дикагIа дола барзкъаш тоIIадаь шкафа чу дехкар цар — эхь дар уж тIа а дийха, наха юкъе араялар. ДIааргда вай аьнна соцадир йижараша. Хьанга аргда? Совхоза кулгалхошка? Аргдар...

Клубе торжественни вечар яр.

— Йолле!—аьнна майрра йолаелар Роза.

Цхьабакъда, Фая могаш яцар, цIагIа йисача цунна хезар, клубе Роза яйра сона, яхаш, корзагIваьнна чувена Илез.

— Чуяйта Iа — аз ювргья из! — деррига цIа кхайкадеш цIогIа техар дас, тIаккха наьнага аьлар шорттига:

— Нагахьа санна ладувгIа ца а тугаш яхаяле, эккхийта дIаала а тарлу.

Корах дIаарахьежача Фаяйна бIаргаяйра, галена юкъе хьоарчаяь цхьа хIама а йолаш, совхоза хьакимаш бахача цIеношкахьа йода нана. Дас денача бIаргча етт хиллал долча дулхах цхьа дакъа даьккхар кухне...

Дас леладераш дIадувца кхы цхьаннахьа а ца болхаш бисар йижарий. Укхаза мелволча сагаца вошa санна вах Барахоев Жарап, аьнна хетар царна. Шоай совхозал араялацар мехкарий уйла. Тешшаме царна ховш цаI дар: цар иштта баха безам а бац, е уж бахарг а бац.

Воскреснике болхаш бар комсомольцаш.

Склада дIоагIаш дIаделар дас йижарашка:

— Акхарна белаш дIа а лийя, чехка цIадийллаш!

ДIа а баха... цIа ца а боагIаш Iийра. Болх чIоагIа бир, кхыметтел иллеш а даьхар. Цхьабакъда, цIабаьхкабецаре гIойле яр. ЦIаккха ца йийттача тайпара чIоагIа йийттар. Цхьабакъда, керда уйла керта чура дIаяккха-м маганзар: «Комсомол — из бецийй вай никъ?»

Комсомола комитета секретарь волча бахар уж сэррахьа, духхьал цIагIа чу.

— Шо нийса лел, вIаштIехьдоалий хьажа шо, цхьацца декхараш аз а тергда шуга, цхьабакъда, комсомоле.... — белажаш хьалъэзар Харлампий Хараджиева, — шо хьаэца йиш яц сога. Шун Iаьдал сона дика довз. Даьна а ца хойташи? Аз цкъа хьалхагIа къамаьл дергда цунца, раьза вергва из. Из раьза воацаш...

Даьца къамаьл ма дудалар Iа яхаш, дехар дир Фаяси Розаси. Хараджиева ладувгIанзар. Цул тIехьагIа денз доладелар, хIанз дагадоха а дог ца доагIаш дола вахар.

— Укхазара дIагIо, — хьехар дир царна дикагIа йолча цар доттагIчо Галяс. — Селла хало мае шоашта: зовза саг ва из, Харлампий...

...Балийна, доастамча, къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашта юкъера а даьнна, дIадахар. ТIехьашка далар дац из? Денал ца хилар дац из? Массахана къийса варг мичав — дегIала а ваха латилга ма дий из. Къаьстта а, гуччахьа а хьоца барта болаш, денал дола новкъостий хьа ца хилча. Из дукха хьалха денз дIадаьнна хIама да, дале а сона, цунца гIулакх доацаш йолча сага, цу хана хинна совхозни комсомольцаш бахьан долаш эхь хет. Поселке мел бахараштa ма хайнадий Барахоевгiар мишта бах. Массане а дог лазар Фаяхи Розехи. Цхьабакъда, цхьаккха а лоархIавацар къаьнача Iаьдалах юхедисарех тоссавала, цхьаккха а хьежавац да кхетаве, Харлампий санна бараш юстарабувлар... Цхьан совхозни активисто цкъа клубе бехаш билеташ дера йижарашта. Илеза йийттар цунна, хIаьта вож кхыметтел бехказа а ваьлар:

— Сона хайнадац шун Iаьдал иштта долга...

ХьалхагIа дIаяхар Фая. Аьттув болаш нийсделар цун из гIулакх: Акмолинске шийй даь-йиша йолча хьоашалгIа яхаяр из, Роза цига цергий лорашка хьалйоалаяьча хана. ЗIамагIаяр цIаяха накъа яккха (цаI улув воацаш цхьаннахьа а яхийтацар) яхар даь-йиша. ТIаккха Фая бийсанна едар, кхераш эга а еш, документаш а доацаш, цхьалххача кочала. Из яхар Москве, комсомола ЦК.

«Москве массане а со шоашта нийсса лоархIаш къамаьл дора соца. Со эхь хеташ а цунца цхьан ханна гIадъяха а яр, духхьашха хозар сона уж тайпа дешаш. Ма хоза да дунен тIа вахаш, Iа яхар кхетадеш хилча! ХIаьта аз яхар кхета а дир, къоастадир са гIулакхаш, со Орел яхача города юххе совхозе балха хьожайир. Станце билет а наькъа даа хIама а делар сона. Са кулг лувцар, безаме, хоза къамаьл дора соца. Со чIоаггIа дог тийша я, хIара вай мехка бакъдар лаха гIерташ волчоа, шеко йоаццаш, из корадоагIаргхилаарх».

(Фаяй дневника тIара).

Орел яхача городе Iокхаьча, вокзале ягIаш елхаш яр йоI. Кегаенна керта кIажаргаш, бIехъенна штапельни коч, цIийенна йийста йиткъа мераж яр цун. Сабаререча юхьара, ха яхано йола кхалсаг хьатIаера цунна, хаттар дир, елха а елхаш цо дувцачунга сатийнна ладийгIар:

— Сайрийна ялх сахьат даьлча мара ца йоагIа поезд... Никъ шин сахьата бу... «Тиняковский» совхоз... Къайла хургйола контора... Со мича гIор-хьогI?..

— Цхьанне а хье бийса яккха чуютаргьяц мотт хьона?.. ГIатта, йолле, цхьана гIоргда вай. Со се цигара я... Иштта хьоашал техар Фаяс тетя Нинайца — Нина Васильевна Гусевайца.

Котамаш кхоабача болх бе йолаелар Фая. КIаьдлора бел еза хиларах а котамаша деча «къамаьлах» а. Цхьабакъда, кIаьдъялар фуд хацар цунна. Балхара яьлча ше майодда тетя Нина йолча йодар из. ЦаI мара йоаца шийй коч йитте, йокъайий, аьшк техе а яьле — клубе.

Кхы мелла юттаргья Iа из, Фаечка! — аьлар цкъа тетя Нинас, шийй коч хьа а яьста, Фаяйна аьнна юхатийгар цо. Гурахьа фуфайка елар. Даь цIагIарча эггара безагIа болча гIирсал дезагIа дар из керда дувхар.

ДIаухар денош, тхьовра санна дега бохам беш а кхерам тIатувсаш а Iоткъам хилацар хIанз дIадахар дагадохарах. Документ а цхьаккха хIама а доацаш укхаза нийсъеннача цу тамашийна сабаререча йоIах хьалхагIа санна къехкаш бацар хIанз совхозера кагийнахи мехкарийи. Безам болийташ, хоза, эздий гIулакхаш доахкар цунах.

...Клубе халхар дар. Клубе хIара сарахьа цIей долаш санна хетар Фаяйна. Из еде цIенна тIайодар, ниI хьа а йийле чухьожар — лийлха пенаши бIеха дила ийи зецар. ДIа Ревякина Клава вальсах го боахаш лел...

Цкъаьннахьа сецар вальс. Пхьарч увш цIогIарч детт — вIашагIлет... Цхьаккхе а царна дIатIаводац, уж къоастабеш саг вац...

Ше леладечох хIама хургда аьнна дага дацар Фаяйна, вIашагIлеташ боахкараштa ше дIатIайодаш. Ше дийцар а дагадагIац. Цхьабакъда, уж сайцар. ХIаьта тIехьагIа бехказа бувлаш а бар.

Массехк ди даьннача гIолла комсомола комитете ера Фая:

— Шоана се хIанз а дика ца йовзилга хов сона, цхьабакъда аз дув буъ шоана...

— Хьаэцийла! — аьнна массава раьза а волаш соцам бир комитето. — ХIаьта клубе общественни заведующи хулга тIа а дулталда. Хьа из вIаштIехьдаргда мотт сона...

«...Цу минута хьо бIаргаго а из хозеи дикеи мел дар дага лаца а ма чIоагIа безам бар са. Аьттув баланзар, хIаьта а хIама дергдац, Фаюша, бе доаллаш комсомольски билет а долаш хьо хьаоттае-м хьожаргья хьона со, фуннагIа даь а. Из деза а хиланза дагрдоацаш а дола...».

Розас яздаьдар из, къайлагIа, шийй подругага гIолла письмош а ухийташ. Роза хIанз а «цига» яр. Хьалхарчул а халагIа дар цунна яха. ХIанз-м из вIалла ара а мича йоалийтар цхьаь. Бийсанна массехказа яй хьожар нана, йоI ше йолча йолий-хьогI. аьле.

«...Цунна вай дукха дезац яхац аз, Фая, цхьабакъда, теша-м тешац, е тешарг а яц, фуннагIа хуле а. Даьи наьнеи безам, цар Iаьдалах, сагIа мо хIама ма йий, безам балелу, безам беце — лац. Сено дайт мотт хьона царга из иштта? Рузкъано дайт. Цар сага нийсса лоархI ахча е кхы моллагIа йола пахашкаш.

...Аз хьога яз ма даьдарий , даьйиша Москве яхай, яхаш: из хIанз цIаккхаьчай, кIувсаши кхы а цхьа хIамаши енай. Лоацца аьлча, Москвера цхьаццанех 2500 сом а долаш ше хьаийдаьд, хIаьта укхаза 4000 сомех дувхк. Шоаш мел йоаккха ха иштта йоаккхаш хьабоагIа уж. Эггара доккхагIа дола халахетар, Фая, сона хетаргахьа, цIена дегаш долаш бола нах Iехабар да. ДIа а ваха, из шийна эца йиш йоацаш волча саго ши мах тела дезаш да. Из деррига а кIордадаь яла йоал со, Фаечка, оарц дала, яхаш, цIогIа деттаргдар аз...

...Хой хьона, нагахь санна моллагIча кхалсаго сайца къамаьл деш хилча, цунах нана ала дог доагIа са, иззамо нана хулаялар аьнна хет сона. ХIаьта вай нана-м цхьа саг эгIаз ца вахийтар духьа ше да йолаш мел дар дIадала а доаде а кийча я. ТIом болча хана мелла хIамаш эшаш баьхаб ноаной, бокъонца бола ноаной. Шоай берашта хьалхара шоаш бовш хиннаб уж. Мара меттел, моастагIчоа а бIарга тIа бIарг а оттабийя, майрра бIарахьежаш хиннаб уж. Цун деррига а бахьан малагIа да аьлча, уж советски нах хилар да».

«Уж нах», «ужаш» даьй ба. Ма чIоагIа дукха яздора Розас шийй письмош тIа уж хийрабаларах, цар деча халахетарех, уж харцбеш! Мишта новкъостал дергда хьона, Роза?

— Тетя Фая, хьо хетташ нах ба, — аьлар, йиткъача оазаца лоалахой йиIиго.

Общежите коридора чу дIаараяьлар Фая. Плюшах яь жакетка а ювхаш цхьа йоI латтар пена юхе.

— Роза!

Юха а вIашагIкхийтар уж! Фаьлга тара да из... Цу сарахьа Фаяй зIамигача цIагIа вIашагIкхийтар цун керда доттагIий. Розай а доттагIий хила кийча бар уж. ХIаьта, Розас хадданза цхьацца дувцар царна. Укхаза, дIайхача цIагIа, безаме а цIенача дагара а болча наха юкъе, даь-цIагIа санна кхераме яцар. Еддий-кх... Документаш а доацаш: паспорт дас дIалочкъадаьд. Ткъаь итт градус шелал йолча хана совхозера йодача машинаца городе яхар из. Наькъа ахча делар цунна новкъосто. Сихъяларах Москве йода чу тIа а ца ховш. Малхбоале йодача поезда тIа хайра из. Юхая йийзар цун. Кхераш, дака гIа санна эгар из: цIаьхха Iойоаккхе!

— ХIанз деррига а даь даьннад,— аьлар комсорга Симонов Володяс, деррига хоададеш санна. — Кхы кхера дезац шун. Оаха хIама тIаккхоачийтаргдац шоана...

ШоллагIча дийнахьа Роза яхар Фая болх беш йолча оалхазарий ферме— новкъостал де. МоллагIа дараш санна дола къахьегама денош доладелар, цхьабакъда, кIоаргга а дог тохадолийташ а йолча уйлах диза дар уж: шоай лоIаме вахар дуллаш шоай керта даьй шоаш бар уж.

Деррига дика лелар. Дукха ха ялалехьа Розийга а кхаьчар эггара дезагIа дола, эггара хиланза даргдоаца, цхьан хана из хьогаш хинна хIама комсомольски билет. Духхьал цхьа хIама новкъа дар йижараштa. Сайрийнара школа яцар совхозе.

...Сатем боабир Казахстанера денача каьхато: новкъоста яздора, шо мичахьа да хайнад даьшта, яхаш. Наха дувцачох, йIоахъелча царна тIехьаваха кийчлуш вар Илез. Комсомола райкоме а, милице а, совхозе а кхера дезац, саго хIама дергдац, яхаш тешабора уж, хIаьта а дIабаха лаьрхIар йижараша.

ХьалхагIа Роза дIаяхар городе. Цига цунна вовзаш саг вацар Нинай йоI Гусева Алла мара. Чехка письмо дайтар. Фабрике балха яхай, общежите ях. Хьайола яхаш яздора цо.

«Селхан эггара хьалха фабрике балха яхар со. Школе деша яха документаш дIаденнад. Розас а деннад. Кхоана школе яха еза. Дукха дог даьхачунга кхаьчад!»

(Фаяй дневника тIара).

Ишта дIадоладелар тха керда вахар. Массане а дар санна дола вахар. Из дувцар башха сакъердаме а дий-хьогI? — аьнна, хьаттар сога Фаяс.

Саг хоасташ цунна юхьдухьал хIама дувцар дика дац, яхаш дувц. Цудухьа аз Фаяга аланзар, йижарий вахара хIара ди, чIоагIа лоIам болаш а де лаьрхIар чакхдаккха гIерташ а болча цар хIара гIулакх, шоашта гоннахьа мел дар цIенача дегаца, кIезиг-дукха бер санна тешаш дола цар къамаьл а безаме доацаш хила йиш ца хиларах. Цунах латт вай тамаше вахар. Хьаэцаргья вай хьалхарча юхьига ишта кIоарга чулоацам болаш яц аьнна хеталу Фаяй дневника тIара цхьа моттиг:

5/IX. Розайца карнавале хиннай со. Сона цига бIарга мел дайнар дуккхача хана дага латтаргда.

14/IX. «Любовь Яровая» яхача фильмага хьежар. Балха тIа а цIагIа а корта хьовзабеча цу фильма уйла ю аз. Школе сона чIоагIа дукха езаеннай эрсий мотт хьехаш йола Мария Тимофеевна. Геттара дика ба вожаш а. Цхьабакъда, цо эрсий мотт хьех.

7/XI. Iуйрийна 8 сахьат доаллаш фабрике кхаьчар тхо. Берригаш хьагулбаллалца клубе халха дийлар. Нийсса ийс сахьат доалаш ше вар волавелар. Тхо чакх мел даьннача улица цIи йоаккхалургьяц сога, цхьабакъда таханара ди сона цIаккха а дицлургдац. Книжкаш тIа яздаьй кинофильмаш тIеи мара бIаргаяйнаяц сона иштта йола хозне. ХIаьта, тахан со се а хилар ираз дарех...

10/1. Сона дагалаттар да наха долча ираза берригa сай низ дIабалар. Ираз долча наха юкъе со се а хургья ираз долаш. ХIанз а кIезига хIама даьд, цхьабакъда, кертерадар тIехьашкахьа да. 1958 шера къаьнача заман воча гIулакхел котъялар со. Дукха хIама ла дийзар са, дукха хIама ла дийзар са, дукхача хIамах яьлар со! Цхьабакъда, из новкъа хетац сона, хала хетац сона. Сайна дагадоаллар аз чакх а доаккхаргда. Де дагалаьцар чакхдаккха уйла йолчо из кхоачашдергхиларах бIубенна я со, хIаьта дагардар кхоачашде чIоагIа безам ба са».

Фаяс де дагалувцараш дукха да— педагог хила, наха дешар хьеха, вахара чухь хула хIамаш довзаргдолаш, дикадар фуд, водар фуд цар кхетадергдолаш наха хьехам бала безам ба цун. Цхьан хана бIаргаш дайна циска кIоригаш лелаш санна шоаш, йижарий мо нах лелабергбоацаш, царна кхетам бала уйла я цун. Ше а цудухьа ягIа из деша. Цхьан шера пхелагIеи ялхлагIеи класс йистеяьккхар цо, толамца чакхъяьккхар ворхIлагIъяр, хIанз бархIлагIча классе дешаш я. Сагах доалла эггара дикагIа дола гIулакх да, йоах Фаяс, цо дукха классаш йистеяхар. Цудухьа смена комсорг йолча Барахоевас эггара хьалха йоакхо ю берригa комсомольцаш дийша хилара. Цудухьа кхаьрача дийнахьа из йолча ух цун подшефни йола Шура. Барайтта шу даьннача йоIа дицденнад юххьерча школе ше дийшар. ХIаьта болхлой кагирхой сайрийнарча школе юххьанцара классаш яц.

— ХьатIадоагIача шера пхелагIча классе гIоргья хьо, новкъостал дергда аз хьона, — аьлар цунга Фаяс.— Урокаш тIара а ювлаш халха ювла ма ахалахь...

Иштта ях йоккхагIа йола йиша. Болх, дешар, Шурай ю йоакхо, книжкаш, оперни театре «Лебединое озеро» яхача операга хьажар, цунах «идеяш йола йоI» аьннача зIамигача саго гаьннарча Братскера ухийта письмош...

— ХIаа, идеяш а йолаш, — аьнна жоп делар цу хана Фаяс. — Сайна новкъа хургволча сагаца наькъа яргьяц со...

ХIаьта дукха ха йоаццаш йишийга аьлар цо:

— Парте яха заявлени еннай аз. Шин коммунисто рекомендаци еннай сона. Кхоана комсомола райкоме гIоргья со. КхоалагIа рекомендаци цунгара хургья...

— Сона рекомендаци еннача Павлоцкий Абрам Яковлевича аьлар сога сай бераш Фая санна хилар дезар сона. ЗIамига пружина санна а кIаьда, сабаре, низ болаш а я из. Тешаме а я: тоха еззача тох...

Розас доккхал ду шийй йоккхагIча йишех. Из санна хила гIерт Роза. Я а я из дуккхача хIамашта тIехь цунна тара. Розай педагог хила безам бац. Розай свитерах зIамига самолетилг йоал, хIаьта тумбочка ящика чу кхоалагIча разряда спортсмена — планериста удостоверени улл. Мишта езаеннай гIалгIай къоначa йоIа сиглеи самолеташи? Из Розайна шийна а хац. ХIаьта хIанз сигленца мара кхыча хIаманца сакъердам бац цунна. Болх а беш, деша а ягIаш, планераш лелае атта дац. Цкъа шийна могаргда мотташ, бийсанара смена йисте ма яьллинге а, са а ца лоIаш, аэродроме яхар из.

Километр лакха яьлча бIаргашка баьццара гIозараш а отташ, кулгий ка аьгар цун.

— Кхы магац сона! — цIогIа техар цо инструкторга.

— Дош дац из-м, чIоагIле хьо...— аьлар цо, сигала низ бохар мел кхераме да шийна ховшше а.

Из «чIоагIъелар». Цу хана денз йоIа бIара а хьеже, инструктора оал:

— Бийса дагайоагIий хьона? Йолле, салаIа!

...Со кастта яха езаш я. ХIаьта йижаращца кхы а къамаьл де безам а ба. Общежитерча стола тIа доклад тIайола газет доаржадаь Iодиллар оаха, хетаргахьа цу сарахьа берригача мехко йийшаяр из. Цхьана еш оаха из. Фаяс белгалйоаккх е моттиг:

«Вай дицдалийта йиш яц къаьнача дунено хIанз воашта когашта кIал къаьна идеяши оамалаши кхувсаш хилар».

— Из тхох аьлча санна да,— йоах Фаяс.

ХIаа, къаьна дуне бегаш беш дацар царца. Цхьабакъда, цар из эшадир. Уж кIалбисачар хьалбаьхар, хьанийсбир, кхетабир, чIоагIбир вай вахаро. Из дир хIара денна вай зувш долча, цкъаза цунах йоалла башхало вайна белгала ца йоаккхалуш долча вахаро. Ма дукха да вахарца хоза, дика, дизза коммунистически дар! Цо новкъостал дир йижарашта а шоай де дезар харжа.

Цар ираз хилар уж хьинар, денал долаш хиларах. ХIаьта хьалха уж хиннача тайпара хIанз бола кхыбараш? Фаяйи Розайи гаргара бола ГадзиевгIар мехкарий гIадбахар шоаш школера цIабигача. Къона Лида, цар даь-вешийй сесаг, елхаш яр даь-вошас учебникаш а ийца, шийга дешийта лаьрхIача. ХIаьта Илез! Цун ткъаь пхиъ шу да, хIаьта эггара къаьнагIча вокхача сагал а чIоагIагIа леладу цо къаьнара гIулакхаш...

Додача хина новкъа йола сунт санна еррига боадо цкъара дIайоаккхалургьяц. Кхай тIара оасар доаккхаш санна цкъара дIадоахалургдац вахара юкъе а наьха кхетам чу а дисача къаьнача гIулакххех юхедиса овлаш, «Хьацар а ца доаккхаш, дега бохам а ца боалаш цIенлургьяц адамий общество ираз долчеи дог гIозачеи вахара новкъарле еш мел долчох», — аьннад Н. С. Хрущева. ТIаккха хьацар а доаккхаш, дега бохам хуле а къовсам лоаттабе беза. Вайх хIаране къовсам лоаттабе беза цхьан бIехача саго кхалнаьха бокъонаш йохаеш хилча е лодырал леладеш хилча, е цо шийна тIехь нах боахаш хилча.

...Цу сарахьа бийса яххалца даьгIар тхо, хIаьта шоллагIча дийнахьа дукха сакъердаш лийлар тхо гурахьа гIа Iодежа гаьнаш чкъорма яьнна яле а, хозача городе. Фаяс дувцар:

— Се цIагIара яхача аз яздир «царга». ШоллагIа дола письмо, дийша а яьнна, саг хилча мара, касталашха яздергдац аз, аьнна яздир аз. Розас аьлар сога кхыметтел из а кхетаданзар цар нийса. Царна хийттад аз шоашкара къинтIера балари юха цIая мукъабалари дехаргдолаш санна, — Фая эгIазъяхаяр. — ХIанз царга ала безам бар са: къаьнарчоа цIаккха а юхатIадерзаргдац тхо...

О. МАМОНТОВА,

(1961 шера 1 декабре араданнача «Комсомольская правда» тIара).

„Ромеои Джульеттеи" Нохч-ГIалгIай театре

15 декабре Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен драматически театре А. Н. Островске цIерахча ленинградски театральни институтерча нохч-гIалгIай студе къонача артисташа кийчъяьча В. Шекспира «Ромеои Джульеттеи» яхача спектакла премьера хилар.

ГIорваьннача английски драматурга эггара чоалханегIа йолча трагедеех цаI я «Ромеои Джульеттеи» яхар. Цхьабакъда, къонача артисташта карагIдаьлар йоккхача говзалца трагеде чулоацам кIоаргга хьа а гойташ спектакль чакхъяккха. Зал йизза болча зрителаша геттара чIоагIа тIоараш тохар хIара сурт чакхдоалаш.

Ромео роль ловзаеш ва Ю. Идаев, Джульетта роль ловзаю Н. Хаджиевас, Меркуцио роль — М. Цицкиева, кормилица роль — Р. Исаевас, Лоренцо роль — М. Давлетмурзиева, Париса роль — С. Котиева, Тибальта роль — С. Мамилова, иштта кхы а.

«Ромеои Джульеттеи» Нохч-ГIалгIай театре эггара хьалха оттаеш я. Из доккха цIей да. ТIадоагIача шера къона артисташ ленинградски театральни институт чакх а яьккха, цIабоагIаргба Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен театре болх бе.

Цу гIулакхо цIаькха а къаьгга хьагойт къамий культура дегIайоалаяра вай хьамсарча парте цахаддаш еш йола йоакхо.

«ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН» ХАЛКЪА ТЕАТРА СЦЕНА ТIА

Укх деношка Грознерча В. И. Ленина цIерахча Двореца халкъа оперни театра коллективо сийлахь-воккхача эрсий композитора Чайковске вIашагIъелла «Евгений Онегин» яха опера оттайир.

Дукха нах баьхкабар операга ладувгIа. ЧIоагIа безаме тIаийцар цар халкъа оперни театра самодеятельни артисташ. Къаьстта дукха безабелар Татьяна роль ловзаеш йола Э. Перовеи Ленске роль ловзаеш вола А. Гучигови.

Дика я самодеятельни хор а. Цхьатарра йоаггIача бесса оаз а южийташ безаме оал цо операцара дуккхача наха оалаш дола чоалхане иллеш.

Халкъа оперни театра артисташа музыка дика кхетаярал совгIа, кIоаргга образаш а гойташ ловзаю шоай ролаш.

Опере дакъа лоацаш яр Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестр, дирижер И. Ковалев а волаш.

Опера дукха езаш болча Грознерча зрителашта доккха совгIат да халкъа оперни театра коллективо «Евгений Онегин» оттаяр. ДIахо шоай говзал лакхъеш, кхы а керда операш увттаека яйла шун, аьнна, ловца боаккхаргба вай самодеятельни артисташта.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

БЕЗАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

(Писателаш „Сердало" редакце)

ЛоархIамера гIулакх да Нохч-ГIалгIай АССР писателий союзо дIадоладаьр. Цо лаьрхIад творчески коллективашка традиционни литературни «пIаьраска» дIакхахьа. Хьалхара «пIаьраска» хилар 15 декабре «СЕРДАЛО» редакце.

Безаме вIашагIкхетар дар из. Писатела нов. Зязикова Бахьауддина къамаьл дир литературни «пIаьраскай» хьакъехьа. Цо дийцар творчески вIашагIкхетар пайдана а хадданза дIадахьа дезаш а гIулакх хилар.

СакъердамегIа йола ха хьатIакхаьчар нов. Зязикова вIашагIкхетара программа хьакхайкаяьчул тIехьагIа поэташа шоай керда стихотворенеш еша йолайича.

Эггара хьалха дош лу писатела нов. Хашагульгов Махьмада. Цо еш Ленинах а къахьегама сийле яьккхарех а ше язъяь керда стихотворенеш.

Нохчий поэта Музаев Нураддина, ладийгIарий са мукъа а доаккхаш, еш дукха ха йоаццаш ше язъяь партена хетаяь стихотворени.

Къаьнарча поэто Азиев Салмана, дика ешарца хьайовзийт шийй керда Даьхенах йола а лирически а стихотворенеш.

ЛадийгIарий теркам тIаозаш яр къонача литератора Банхаев Хьажбикара йийша Конгох язъяь а кхыйола а стихотворенеш.

Шоай стихаш йийшар поэта Ведзижев Ахьмада, къонача литератора Азиев Iабдул-Рашида.

Сурта тIа:, Нохч-ГIалгIай писателаши поэташи.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Оамале воаца маIа саг».**

Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йола зIамига зал — **«Ингури йистошка».**

Долалу: 8.30 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30,

«Илле ткъамашка».

Долалу: 10.30.

№ 2 йола зIамига зал — Берий сеанс **«Къастаргбоаца доттагIий».**

Долалу: 9, 11.

«Ингури йистошка».

Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ДIаьхдаь сеанс — **«Иван Козловский».**

Долалу: 9.

№ 3 йола зIамига зал — Берий сеанс **«Андруса ираз».**

Долалу: 9.30, 11.30.

«Ингури йистошка».

Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

18-ча декабре денз английски фильм — **«Ялсмалара белар».**

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — **«Лайх яь паччахьа».**

Долалу: 8.45.

«Никъ йистебалар».

Долалу: 10.20, 1.25, 4.30, 6.10, 7.30, 9.15.

«ЦIаьхха вIашагIкхетар».

Долалу: 12, 3.05.

15-ча декабре денз английски фильм — **«Ялсмалара белар».**

ШКОЛАЙ ТЕРКАМГА!

Школай каникулаш йолча хана 1962 шера 4, 5, 7, 9 январе Нохч-ГIалгIай республикански краеведчески музея **НИI ЙИЙЛА ДЕНОШ** оттаду.

Музея экспозицеш кердача материалашца хьалйиза я. Республике цIи хезача нахаца вIашагIкхеташ а музея еррига отделех лаьца лекцеш ешаш а моттигаш хургья. ВIашагIкхийтта баьхка школьникаш мах боацаш музее чубутаргба.

Iуйрийна 10 сахьат даьлча денз сайрийна 6 сахьат даллалца йийла хургья музей.

Музея адрес: Пролетарски улица, 54.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиккий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

ОФ02215 Заакз № 6725